

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Факультет фізичної культури
Кафедра спорту і спортивних ігор

Дипломна робота (проект)
магістра

з теми: **«ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНИХ ФОРМ І МЕТОДІВ В
СИСТЕМУ ОЛІМПІЙСЬКОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ»**

Виконав: студент 2 курсу, групи FKS1-M22z
спеціальності 017 Фізична культура і спорт

Нагребецький Сергій Станіславович

Керівник: **Зубаль М. В.,**

кандидат наук з фізичного виховання та спорту,
доцент

Рецензент: **Боднар А. О.,**

кандидат педагогічних наук, доцент

Кам'янець-Подільський – 2023 рік

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ 1. ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ.....	8
1.1. Еволюція становлення, цілі, завдання і принципи організації дистанційного навчання в освітньому середовищі.....	8
1.2. Види і форми застосування дистанційних технологій в олімпійській освіті.....	26
1.3. Психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання.....	31
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	45
2.1. Методи дослідження.....	45
2.2. Організація дослідження.....	48
РОЗДІЛ 3. РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЦЕНТРАХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	50
3.1. Центр олімпійських досліджень та освіти як платформа для впровадження дистанційної освіти.....	50
3.2. Система дистанційного навчання в Центрах олімпійських досліджень та освіти.....	61
3.3. Система олімпійської освіти в Україні як складова гуманітарної освіти.....	68
ВИСНОВКИ.....	75
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ.....	78
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	81

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

ДН	–	дистанційне навчання
ДО	–	дистанційна освіта
ЗВО	–	заклад вищої освіти
ЗЗСО	–	заклад загальної середньої освіти
ІКТ	–	інформаційні комп'ютерні технології
МОА	–	Міжнародна олімпійська академія
МОК	–	Міжнародний олімпійський комітет
МЦОДО	–	Міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти
ННОІ	–	Навчально-науковий олімпійський інститут
НОК	–	Національний олімпійський комітет України
НУФВСУ	–	Національний університет фізичного виховання і спорту України
ФКіС	–	фізична культура і спорт
ЦОДО	–	Центр олімпійських досліджень та освіти

ВСТУП

Актуальність теми. Початок третього тисячоліття відзначається демократизацією сучасного суспільства, посиленням гуманітарної і гуманістичної спрямованості освіти в усьому світі. У нових умовах соціально-економічного та культурного розвитку суспільства актуальним стає активний пошук нових форм, засобів і технологій освітнього процесу. До найважливіших соціальних явищ суспільства належить олімпійський рух. Олімпійські ігри та олімпійський спорт надають унікальну можливість для здійснення олімпійської освіти. Її зміст дозволяє житися атмосферою олімпійського спорту, розуміти світогляд його учасників, зміцнювати співробітництво між народами і державами, встановлювати взаєморозуміння і повагу. Майже 3000-річна історія олімпійського руху виступає унікальним феноменом для гуманізації освітнього процесу, оскільки ціннісний потенціал олімпізму, що лежить в основі олімпійської освіти, об'єднує олімпійські та загальнолюдські цінності.

У даний час, поряд із традиційними педагогічними методиками практичного вирішення завдань олімпійської освіти серед різних верств населення усвідомлюється необхідність підготовки людини до нових умов життя і професійної діяльності в умовах автоматизованого інформаційного середовища, навчання самостійної діяльності та ефективного використуванні його можливостей [32, с. 67-69].

Аналіз спеціальної науково-методичної літератури та узагальнення практичного досвіду дає можливість зазначити, що сьогодні в світовому науковому просторі ґрунтовно висвітлено систему та складові олімпійської освіти у роботах (D. Binder 2017, D. Gangas 2016), дослідження історичних аспектів та особливостей реалізації олімпійської освіти в Україні представлено в роботах (М. Булатової, і С. Бубки 2020) шляхам інтеграції олімпійської освіти в навчально-виховний процес учнівської та студентської молоді присвячені дослідження (О. Кучерявий 2019) форми та методи

діяльності Міжнародної олімпійської академії висвітлені в роботах (М. Сердюк 2016) діяльність центрів олімпійських досліджень та освіти й Олімпійської академії України досліджено [6; 25; 38; 47, с. 51-55; 54].

Актуальність зазначеної проблеми в умовах глобальних змін суспільного й індивідуального життя обумовлена наявністю протиріч як на теоретичному, так і на практичному рівнях, а саме:

- стрімким зростанням ролі олімпійського спорту в житті світової спільноти і недостатнім наповненням існуючої предметної галузі олімпійської освіти;

- потребами у впровадженні дистанційних технологій у систему олімпійської освіти молоді та відсутністю її диференціації змістовного наповнення відповідно до вікових особливостей та етапу освітнього процесу;

- необхідністю отримання освіти та відповідних знань і значною відстанню до закладу освіти;

- можливістю постійного оновлення інформації для вдосконалення та поглиблення знань з історії та сьогодення олімпійського руху, підвищення якості інтеграції олімпійських знань в освітній простір і діяльність закладів вищої та загальної середньої освіти та відсутністю відповідного інформаційно-освітнього середовища [16].

Враховуючи соціальну значущість, а також актуальність проблеми, її недостатню теоретичну розробленість, темою нашого дослідження обрано «Впровадження дистанційних форм і методів в систему олімпійської освіти України».

Об’єкт дослідження – система олімпійської освіти.

Предмет дослідження – сучасні інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання в системі олімпійської освіти.

Мета дослідження – розробити та теоретично обґрунтувати модель інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в системі олімпійської освіти як перспективного напрямку гуманітарної освіти та гуманістичного виховання.

Завдання дослідження:

1. Охарактеризувати предметну галузь олімпійської освіти та показати її перспективи для вдосконалення системи гуманітарної освіти та гуманістичного виховання молоді.

2. Вивчити та систематизувати форми і методи дистанційного навчання центрів олімпійських досліджень та освіти, визначити можливість їх використання у системі олімпійської освіти.

3. Розробити типову модель інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в системі олімпійської освіти для центрів олімпійських досліджень та освіти.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань було використано такі методи: *теоретичні* аналіз нормативно-правових документів, наукової та навчально-методичної літератури з олімпійської освіти, інформаційного контенту веб-сайтів з теми дослідження; вивчення й узагальнення вітчизняного та закордонного педагогічного досвіду застосування технологій дистанційного навчання у закладах освіти; *емпіричні* (опитування, бесіди); *методи статистичної обробки даних*.

Практичне значення одержаних результатів. Результати нашого дослідження можуть бути використані: для розгортання системи підтримки дистанційного навчання у Центрі олімпійських досліджень та освіти; для впровадження дистанційних технологій в освітній процес закладів загальної середньої, вищої освіти у галузі ФКіС та в інших наукових і освітніх закладах, пов'язаних із поширенням олімпійської освіти; для підвищення кваліфікації викладачів; для створення електронних навчальних курсів з олімпійської тематики у системі Moodle.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дипломної роботи магістра обговорювались на звітній науковій конференції студентів, магістрантів Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка (м. Кам'янець-Подільський 4-5 квітня 2023 року).

Публікації. Результати дослідження за темою кваліфікаційної (дипломної) роботи магістра висвітлені в одній науковій статті.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Роботу викладено на 87 сторінках, з яких 80 основного тексту, що містить 2 таблиці і 4 рисунки. Дипломна робота складається з переліку умовних позначень, вступу, трьох розділів, висновків, практичних рекомендацій, списку 65 використаних літературних джерел.

РОЗДІЛ 1

ОЛІМПІЙСЬКА ОСВІТА У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ ГУМАНІТАРНОЇ ОСВІТИ

1.1 Еволюція становлення, цілі, завдання і принципи організації дистанційного навчання в освітньому середовищі

Дослідження, аналіз та узагальнення зарубіжного досвіду впровадження дистанційного навчання в освітні системи на національному рівні свідчать, що це питання розглянуто досить широко різними авторами. Серед важливих наукових розробок слід виділити дослідження, яка проаналізувала зарубіжний і вітчизняний досвід інформаційно-програмного забезпечення дистанційної освіти надав характеристику процесу започаткування дистанційного навчання з використанням в тьюторських і тренувальних програм у 1950-1960 роках: проект PLATO в Університеті Іллінойсу у 1960 році та в Стенфордському університеті у 1963 році; проект TICCET в Техаському університеті; використання мережі ARPANET для організації дистанційного навчання у 1969 році; проект CONDUIT, що охоплював приблизно десять американських університетів (Орегони, Північної Кароліни, Айови, Техасу та ін.) у 1970-1979 роках; створення Європейського відкритого університету на основі мережі європейського дистанційного навчання, започаткуванням якої опікувалася заснована в січні 1987 році Європейська асоціація університетів з дистанційного навчання [13].

На підставі досліджень автори роблять висновок, що дистанційне навчання широко використовується в освітньому середовищі в таких країнах, як США, Канада, Японія, Австралія, Китайська народна республіка, більшості європейських країн (Фінляндія, Франція, Іспанія, Чехія) та Російській Федерації.

В. Биков зазначає, що моделі дистанційного навчання в певних країнах відрізнялися між собою і формувалися з урахуванням економічних,

політичних і соціокультурних особливостей тієї чи іншої країни. Так, проаналізувавши дистанційне навчання в системі вищої гуманітарної освіти США, акцентує увагу на те, що модель дистанційного навчання у США характеризується формуванням віртуальних університетів, які використовують сучасні інформаційні, комп'ютерні і мережеві технології відмічає, що значну роль у розвитку й фінансуванні дистанційного навчання в США відігравали комерційні структури, що прагнули підвищити рівень кваліфікації своїх співробітників. При цьому у США ніколи не існувало єдиної системи контролю дистанційного навчання, оскільки дистанційні курси пропонувалися не тільки державними, але й приватними закладами освіти та компаніями [3].

Серед зарубіжних університетів, що є флагманами у сфері дистанційного навчання у галузі спорту, можна назвати Massachusetts Institute of Technology (Масачусетський технологічний університет), Stanford University (Стенфордський університет), University of Cambridge (Кембриджський університет) та ін. У багатьох провідних навчальних закладах країн розроблені он-лайн програми навчання за спортивними спеціальностями.

Європейська ж модель дистанційного навчання, як зазначає В. Биков навпаки, характеризувалася взаємною акредитацією закладів вищої освіти (ЗВО), високоякісними стандартами освіти, відкритим характером університетів, що дозволяло студентам обирати ЗВО і перелік навчальних дисциплін. Фінансування дистанційного навчання здійснювалося переважно урядами європейських країн [3].

Україна чітко визначила орієнтир на входження в освітній простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог, проте, як вважають А. Гакман, Я. Галан, А. Кошура, така інтеграція не означає уніфікацію, адже надзвичайно важливо за будь-яких інтеграційних процесів українській освіті зберегти свою національну ідентичність та кращі здобутки вищої школи України [9].

Пріоритетами державної політики України у розвитку освіти, згідно Концепції розвитку освіти України на 2015-2025 рр., є наступні:

- узгодження структури освіти з потребами сучасної економіки та інтеграції України у європейський економічний і культурний простір;

- забезпечення відповідності змісту освіти потребам і викликам сучасного суспільства, створення умов для постійного оновлення змісту освіти, перетворення освіти на рушій економіки знань;

- забезпечення рівного доступу до якісної освіти усім громадянам України, перетворити освіту на соціальний ліфт;

- реформування системи підготовки й перепідготовки педагогічних та управлінських кадрів в освітньому секторі, забезпечити високі соціальні стандарти для працівників освітньої сфери;

- реорганізування системи управління, фінансування і менеджменту освіти шляхом децентралізації, дерегуляції, запровадження інституційної, академічної і фінансової автономії навчальних закладів, дотримання принципу відповідальності навчальних закладів за результати освітньої і виховної діяльності [19].

На думку вчених, векторами руху сучасного освітнього простору є особистісна орієнтація освіти, розвиток системи неперервної освіти через забезпечення наступності змісту та координації освітньо-виховної діяльності на різних щабелях освіти, які функціонують як продовження попередніх і передбачають підготовку осіб для можливого переходу до наступних щаблів, інтеграція освіти в міжнародний освітній простір, суверенність прав особи у виборі навчального закладу, форми та рівня здобутої освіти та кваліфікації.

Як вважає Л. Гриневич, концепція реформування освіти в Україні передбачає впровадження сучасного освітнього середовища, зокрема електронного. Протягом 2018 року започатковано створення національної е-платформи, здійснено розробку перших е-підручників, курсів дистанційного навчання для школярів та підвищення кваліфікації для вчителів [11].

Дистанційне навчання в сучасному тлумаченні виникло відносно недавно і саме завдяки цій новизні воно орієнтується на кращий методичний

досвід, накопичений різними освітніми установами в усьому світі, на використання сучасних і високоефективних педагогічних технологій, що відповідають потребам сучасної освіти і суспільства в цілому. В результаті проведеного теоретичного дослідження літературних джерел було проаналізовано велику кількість визначень поняття «дистанційне навчання», що вказує на різноманіття підходів до його розуміння.

У «Концепції розвитку дистанційної освіти в Україні» від 20 грудня 2000 р. дистанційне навчання визначалося як, сукупність технологій, що забезпечують доставку тим, хто навчається, основного обсягу досліджуваного матеріалу; інтерактивна взаємодія студентів і викладачів у процесі навчання, надання студентам можливості самостійної роботи з освоєння досліджуваного матеріалу, а також у процесі навчання [19].

У своїй монографії «Теорія і методика інформатизації освіти» дистанційне навчання (дистантне навчання, розподілене навчання) визначає як процес передавання знань, формування вмінь і навичок при інтерактивній взаємодії як між викладачем і студентом, так і між ними та інтерактивним джерелом інформаційного ресурсу, який відображає всі властиві навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання), здійснюване в умовах реалізації засобів ІКТ.

Схоже визначення до цього поняття надав і В. Белан : «дистанційне навчання – це система навчання, заснована на взаємодії вчителя та учнів, учнів між собою на відстані, що відображає всі притаманні навчальному процесу компоненти (цілі, зміст, організаційні форми, засоби навчання) специфічними засобами ІКТ та Інтернет-технологіями» [2].

Таким чином, на основі аналізу вищенаведених визначень, можна зробити висновок, що всі автори-дослідники, у понятті «дистанційне навчання» виокремлюють та науково обґрунтовують такі його складові, як: навчання у синхронному та асинхронному режимі; суб'єкти навчання; компоненти навчального процесу (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання); засоби ІКТ.

У нашому дослідженні будемо дотримуватися визначення, даного в Наказі Міністерства освіти і науки України «Про затвердження змін до Положення про дистанційне навчання», в якому зазначається, що «дистанційне навчання (ДН) – індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається, в основному, за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій» [41].

В. Биков у монографії «Моделі організації систем відкритої освіти» [3] виділяє такі різновиди дистанційного навчання:

- *дистанційне навчання* – форма організації і реалізації навчально-виховного процесу, за якого його учасники (суб'єкти навчання) здійснюють навчальну взаємодію принципово і переважно екстериторіально;

- *традиційне дистанційне навчання* – різновид дистанційного навчання за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють взаємодію переважно асинхронно у часі, значною мірою використовуючи як транспортну систему постачання навчальних матеріалів та інших інформаційних об'єктів системи поштового, телефонного або телеграфного зв'язку;

- *e-дистанційне навчання* – різновид дистанційного навчання, за яким учасники і організатори навчального процесу здійснюють переважно індивідуалізовану взаємодію як асинхронно, так і синхронно у часі, переважно і принципово використовуючи електронні транспортні системи постачання навчальних матеріалів та інших інформаційних об'єктів, комп'ютерні мережі Internet / Intranet, ІКТ.

І. Кроль акцентує увагу на те, що підвищення якості освіти в газузі ФКіС, забезпечення її мобільності, привабливості, конкурентоспроможності на ринку праці вимагає подальшого вдосконалення організації навчального процесу у вищих навчальних закладах та передбачає: використання інформаційно-комп'ютерних технологій, інтерактивних методів навчання і

мультимедійних засобів; впровадження електронних засобів навчання, комп'ютерних навчальних програм [22, с. 103-107].

В деяких дослідженнях використовують визначення «гнучке дистанційне навчання». Гнучке дистанційне навчання на основі телекомунікацій – це комплекс освітніх послуг (навчальний матеріал, технології, консультації, контроль знань, тощо), що надаються учням (студентам), за допомогою спеціалізованого телекомунікаційного інформаційного освітнього середовища, в основі яких лежить методологія, спрямована на індивідуальну (не залежну від місця і часу) роботу учнів (студентів), із спеціальним чином структурованим навчальним матеріалом, з різним ступенем спілкування з віддаленими експертами, викладачами і співучнями (іншими студентами).

Науковці зазначають, що специфіка дистанційного навчання викликала необхідність ввести в освітню практику навчальний термін «тьютор». Функції тьютора залежать від прийнятої в системі дистанційного навчання моделі навчання. Тьюторами можуть бути як штатні викладачі закладу вищої освіти, так і особи, які мають інші професії та які залучаються на умовах сумісництва або погодинної оплати праці.

У Міжнародному центрі олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ в умовах дистанційного навчання основним завданням тьюторів є створення умов для самостійної роботи користувачів (відвідувачів, студентів тощо), що передбачає виконання ними таких функцій: формування мотивів для проведення навчання та проведення досліджень з олімпійської тематики; постановка цілей і завдань; організація комунікації між користувачами; контроль освітнього процесу.

В Україні також накопичено певний позитивний досвід використання дистанційних технологій в освітньому процесі ЗВО, при цьому серед лідерів у цій сфері варто виділити «Віртуальний університет», створений на базі НТУУ «Київський політехнічний університет», «Херсонський віртуальний університет», Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова, Міжнародний науково-технічний університет,

Хмельницький національний університет, в тому числі і в галузі фізичної культури і спорту, Національний університет фізичного виховання і спорту України, Харківську державну академію фізичної культури, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського, Київський університет імені Бориса Грінченка, Тернопільський національний педагогічний університет імені В. Гнатюка та ін. Всі вони включили до своїх програм підготовки дистанційні курси, безкоштовний доступ до яких отримують студенти закладу вищої освіти за спеціальністю 017 – «Фізична культура і спорт».

Створення нових форм олімпійської освіти в сучасному суспільстві набуває все більшої актуальності. Шляхи її практичної реалізації в межах України передбачають широке застосування нових інформаційних технологій. Водночас теоретичний аналіз наукових досліджень свідчить, що проблема використання інформаційних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти недостатньо розроблена, як у теоретичному, так і практичному аспектах. Залишаються не дослідженими та нерозробленими форми і методи застосування дистанційних технологій в системі олімпійської освіти.

До недавнього часу інформатизація освіти розглядалася управлінськими структурами і професійним співтовариством переважно як суто технічне завдання. Під нею розумілися, в першу чергу, постачання комп'ютерів, підключення до мережі Інтернет, викладання курсу інформатики. Інформатизація не пов'язувалася безпосередньо з оновленням змісту, методів і організаційних форм навчання, досягненням нових навчальних результатів, модернізацією всіх сторін життя закладів вищої та загальної середньої освіти, використанням комп'ютера у викладанні навчальних предметів [23].

Українська освіта сьогодні відчуває нагальну потребу розробки та запровадження ІКТ відповідно кращим світовим зразкам, що є запорукою вагомого внеску в розвиток стабільності та прогресу вітчизняного суспільства. Не менш актуальним для української освіти є практичний досвід вітчизняних педагогів у галузі впровадження сучасних засобів навчання в

освітній процес. Саме тому створення та функціонування інформаційного освітнього середовища засобами ІКТ є важливою сферою, що потребує сьогодні особливих зусиль з боку освітян-науковців та практиків [8].

Як зазначає В. Шандригось, використання у викладанні навчальних дисциплін нових інформаційних технологій є одним із напрямів освіти і, разом з тим, сприяє формуванню інформаційної культури як складової частини професійної культури фахівця, формуванню таких професійно значущих якостей, як професійна компетентність, мобільність, гнучкість, самостійність. Інформаційні технології відкривають доступ до інформації, тобто дають зовсім нові можливості для знаходження професійних знань, творчості. Використання в навчальному процесі інформаційно-комунікаційних технологій сприяють його інтенсифікації. Творче використання інформаційних технологій у викладанні навчальних дисциплін ґрунтується на інтеграції педагогічних і інформаційних технологій [44].

На думку М. М. Булатової, інформаційно-комунікаційні технології можна застосовувати як засоби навчання; засоби, що вдосконалюють процес викладання; інструмент пізнання навколишньої дійсності і самопізнання; засоби розвитку особистості того, кого навчають; об'єкт вивчення в межах засвоєння курсу інформатики; інформаційно-методичне забезпечення й управління навчально-виховним процесом; засоби комунікації; засоби автоматизації процесу обробки результатів експерименту і управління; засоби автоматизації процесів контролю і корегування результатів навчальної діяльності, тестування і психодіагностики; засобів організації інтелектуального дозвілля [5].

Інформаційно-комунікаційні технології дозволяють будувати процес навчання таким чином, що у зміст навчання включається вивчення стратегій розв'язування задач, у тому числі творчих; забезпечується аналіз і засвоєння студентом (учнем) своєї діяльності; зміст професійного навчання будується з урахуванням реальних виробничих процесів.

Використання ІКТ призводить до суттєвих змін у методах і організаційних формах навчання на теоретичному рівні виявив чотири групи

умов ефективності використання комп'ютера в навчально-виховному процесі:

1) умови, що забезпечують формування соціальної і пізнавальної активності як ключових особистісних характеристик студента в умовах широкого використання ІКТ: варіативність програм, доступ до баз даних (інформації), вибір програм, вибір видів діяльності на рівні школи;

2) умови, що забезпечують розвиток самостійності молодшої людини: діалоговий характер програм, наявність кінцевого результату (в предметній формі), результати на проміжних стадіях навчання, варіативність мов та виконавців програм;

3) умови, що забезпечують розвиток здатності до самореалізації: інтелектуальна продуктивна праця, визначення адресату навчаючих програм (користувач або програміст);

4) умови, що забезпечують гармонійну індивідуальність особистості студента; співвідношення образного і логічного компонентів у програмах, співвідношення емоційного і раціонального в педагогічній організації комп'ютеризованого навчання, співвідношення рівня пізнавальної потреби та можливостей її реалізації [4].

В свою чергу, М. Г. Сердюк визначає такі основні напрями діяльності використання комп'ютерної техніки і комп'ютерних технологій у закладах вищої освіти: комп'ютеризація навчальних закладів; організація вивчення комп'ютерних навчальних дисциплін засобами комп'ютерних технологій; використання комп'ютерів під час проведення лабораторних і практичних робіт, виконання графічних побудов; фрагментарне використання комп'ютерів під час читання лекцій, проведення семінарських занять (узагальнюючі таблиці, схеми, рисунки тощо); комп'ютеризація контрольних зрізів (індивідуалізація та автоматизація перевірки); розробка електронних текстів лекцій, семінарських і практичних занять, поступовий перехід від механічного записування студентами лекційного матеріалу до організації його сприймання і осмислення, використовуючи готові тексти; психолого-педагогічне обґрунтування суті комп'ютерних технологій навчання,

особливостей їх застосування під час організації засвоєння різних навчальних дисциплін; напрацювання навчально-методичного програмного забезпечення для засвоєння знань, пріоритетне використання комп'ютерних технологій для поліпшення ефективності вивчення іноземних мов; психолого-педагогічне і технічне забезпечення застосування комп'ютерних технологій для дистанційного навчання; комп'ютеризація бібліотечної справи, вільний пошук інформації за допомогою Інтернет [37].

Модернізація системи вищої освіти галузі ФКіС здійснюється на основі впровадження якісно нового змісту, форм, методів навчання, розвитку професійно значущих якостей і поведінкових характеристик особистості майбутнього фахівця, що відповідають вимогам сучасного інформаційного суспільства. Інформатизація вищої фізкультурної освіти є тим чинником, що сприяє підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців цієї галузі.

Перспектива масової комп'ютеризації закладів освіти створює підґрунтя для проведення різнобічних досліджень освітнього процесу з урахуванням доцільності й ефективності впровадження персональних комп'ютерів; детальної розробки конкретних методик, і в решті-решт створення нової моделі всього освітнього процесу.

Пошуком оптимальних шляхів підвищення якості освіти в галузі ФКіС шляхом впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освітній процес займаються вітчизняні і закордонні науковці. Інформатизація освіти висуває нові вимоги до професійних якостей і рівня підготовки фахівців.

Оволодіння сучасними інформаційними технологіями стає одним з основних компонентів професійної підготовки фахівця, у тому числі і в системі олімпійської освіти, що вимагає розробки і впровадження в освітній процес професійно орієнтованих програм і курсів, спрямованих на оволодіння основами необхідних знань і накопичення особистого досвіду їх використання у своїй професійній діяльності. Комп'ютерні технології, як частина інформаційних технологій, дозволяють сформулювати принципово новий стиль роботи, що дозволяє ефективніше розкривати творчі можливості

й інтелектуальний потенціал людини. Застосування комп'ютерних програм в освітньому процесі сприяє розвитку теоретичної і практичної думки того, хто навчається.

При реалізації проектів із застосуванням дистанційних технологій як засобу підвищення ефективності освітнього процесу виникають труднощі організаційного та технічного плану, як, наприклад, відсутність відповідних методичних та навчальних матеріалів, недостатній досвід роботи з комп'ютером, мережею Інтернет та електронною поштою у викладацького складу, труднощі з підключенням до мережі Інтернет та різна швидкість передачі даних у користувачів та ін. Зміни на всіх рівнях інформатизації суспільства вимагають нових підходів у галузі освіти. Телекомунікаційні технології, володіючи потенціалом глобальної інтерактивності, навчання в процесі сумісної діяльності та необмеженої можливості продовження навчання протягом усього життя, є частиною нової структури освіти. Така структура освіти надає велике значення міжнародній співпраці, відкриває нові можливості роботи, навчання та вирішення різноманітних проблем.

Інформація в системі олімпійської освіти знаходиться в стадії становлення. Сучасний стан процесу навчання у закладах вищої освіти в галузі ФКіС припускає дослідження нових форм і методик побудов навчального заняття. Одним із перспективних напрямів модернізації освітнього процесу вважається використання комп'ютерних автоматизованих комплексів навчання [30].

Результати досліджень багатьох науковців показали, що рівень розвитку пізнавальних й інтелектуальних здібностей у студентів-спортсменів залежить від використання викладачем дидактичних засобів і методів, адекватних адаптивним можливостям організму. Ефективність освітнього процесу несумісна з перевантаженням психічної діяльності його учасників. Застосування комп'ютерної техніки з дотриманням зазначених вимог здатне значно підвищити продуктивність праці учасників педагогічної діяльності за рахунок високоякісної передачі навчального матеріалу, концентрації уваги на вузлових моментах навчального матеріалу, і водночас зменшити

непродуктивні втрати сил та часу на пошук, обробку, сприймання і засвоєння інформації.

Тісна залежність результатів їх вирішення від практичної діяльності у цій сфері становить специфіку спортивної науки. Постійне збільшення обсягів наукових досліджень, розширення їх тематики з одного боку і гостра необхідність швидкого впровадження їх результатів у практику з другого підвищують вимоги до забезпечення наукового інформування фахівців галузі. Наукові дослідження галузі (організаційні, теоретичні, експериментальні) становлять самостійний напрям – інформаційний. Інформаційне забезпечення фахівців галузі ФКіС передбачає передусім, надання вичерпної інформації, що відображає методологічні принципи, методи наукових досліджень. Серед завдань інформаційного забезпечення – комплектування, обробка, збереження, пошук і поширення наукової інформації [41, с. 31-33].

Фахівці галузі олімпійського спорту працюють в умовах постійного розширення інформаційного середовища, адже спортивна наука безупинно розвивається. Проблеми інформаційного забезпечення галузі є актуальними: швидко зростає кількість інформаційних продуктів, унаслідок чого збільшується цінність інформаційних послуг, результатом яких є миттєва доступність наукових, навчальних і довідникових матеріалів, що дозволяє фахівцям опиратися у своїй практиці на найбільш сучасну науково обгрунтовану інформацію. Дуже часто намагаючись самостійно знайти потрібну інформацію, науковці галузі стикаються з проблемою її розгалуженості, розрізненості, поганої каталогізації, а інколи й відсутності. Тому виявити необхідні першоджерела важко, користування ними з вище вказаних причин ускладнене, особливо при такій практиці надання доступу, яка існує сьогодні. Створення нового інформаційного середовища висуває нові вимоги як до системи інформаційного забезпечення, так і до інформації.

Знання структури інформації, її функцій, особливостей комплектування електронними джерелами інформації, видів доведення її до користувача дозволить фахівцям галузі краще використовувати можливості дистанційного

навчання. Наукова інформація галузі зберігається в багатьох джерелах: книгах, монографіях, науково-методичних розробках з проблем розвитку галузі. Знання джерел наукових досліджень, можливість використовувати ці дослідження на практиці – необхідні умови інформаційного забезпечення науковців галузі. Адже для того, щоб вирішувати теоретичні, практичні завдання, вони повинні володіти відповідною інформацією.

I. Свістельник звертає увагу також на недостатність інформаційного забезпечення науковців галузі ФКіС через відсутність галузевої узагальненої інформаційної бази даних, що призводить до неволодіння фахівцями галузі результатами сучасних наукових досліджень з тих чи інших аспектів галузі. Це призводить до того, що фахівці галузі інколи не знають сучасних наукових досліджень з тих чи інших аспектів галузі, багато досліджень не знаходять практичного застосування [36].

Володіння інформацією про джерела, де висвітлені наукові дослідження, можливість використання результатів цих досліджень на практиці – необхідні умови інформаційного забезпечення науковців, студентів, викладачів галузі ФКіС.

Необхідність удосконалення знань, постійного розширення обсягу науково-дослідних робіт, підвищення професійного рівня фахівців збільшує потребу науково-обґрунтованого пошуку інформації, в якій відображається сучасний рівень досягнень науки про спорт. Підвищення дієвості інформації, посилення її ролі як чинника наукового управління фізичною культурою та спортом залежить від того, як вона накопичується, обробляється, аналізується та надається користувачам. Ефективний процес інформаційного забезпечення має будуватися на сучасних досягненнях інформатики, інформаційних технологій, на використанні сучасних інформаційних форм і методів.

Інформатизація суспільства, як зазначає Л. Гриневич, – це глобальний соціальний процес, особливість якого полягає в тому, що домінуючим видом діяльності в сфері суспільного виробництва є збір, накопичення, продукування, обробка, зберігання, передача та використання інформації,

здійснювані на основі сучасних засобів мікропроцесорної та обчислювальної техніки, а також на базі різноманітних засобів інформаційного обміну. Процеси, що відбуваються у зв'язку з інформатизацією суспільства, сприяють не тільки прискоренню науково-технічного прогресу, інтелектуалізації всіх видів людської діяльності, а й створенню якісно нового інформаційного середовища соціуму, що забезпечує розвиток творчого потенціалу індивіда [11].

Один з напрямків процесу інформатизації сучасного суспільства, на думку В. Кременя, є інформатизація освіти, тобто процес дослідження та забезпечення сфери освіти методологією та практикою розробки та оптимального використання сучасних або, як їх прийнято називати, нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання [21].

З кінця ХХ ст. досить актуальною темою цих досліджень стало дистанційне навчання, яке набуває швидкого поширення. Самостійна робота студента у системі дистанційного навчання, діяльність педагога-тьютора, технічне і програмне забезпечення дистанційного навчання визначилися головними темами наукових статей, монографій та дисертацій з педагогічної тематики, висновки переважної більшості яких полягають у рекомендаціях впровадження дистанційних технологій та форм навчання.

Відповідно до загальних тенденцій розвитку освіти у закладах вищої освіти в країнах світу, впровадження дистанційних технологій та педагогічного експерименту щодо трансформації традиційного навчання у дистанційну форму упродовж тривалого часу відбувається і у закладах вищої освіти України, в тому числі і в галузі ФКіС. Цей процес базується на досягненнях у галузі комп'ютеризації та інформатизації освітньої, насамперед, навчальної діяльності, знаннях і досвіді науково-педагогічних працівників і фахівців у галузі комп'ютерно-мережевих технологій, які здатні і бажають його реалізувати. На користь висновку про необхідність дистанційного навчання свідчить тривалий процес його впровадження у багатьох країнах у ХІХ-ХХ століттях, коли були створені перші засоби

зв'язку, що дозволяли на відстані здійснювати навчальну співпрацю учня і вчителя.

М. Іващенко, Т. Бикова бачать у дистанційному навчанні нову організацію освіти, що ґрунтується на використанні як кращих традиційних методів отримання знань, так і нових інформаційних та телекомунікаційних технологій, а також на принципах самоосвіти. Перевагою цієї форми навчання є можливість залучення широких верств населення незалежно від матеріального забезпечення, місця проживання та стану здоров'я [17].

Згідно з Положення про дистанційне навчання в Національному університеті фізичного виховання і спорту України від 31.08.2020 р. метою дистанційного навчання, зокрема в галузі ФКіС, є надання освітніх послуг шляхом застосування сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для підготовки здобувачів вищої освіти для отримання ступенів бакалавра та магістра відповідно до державних стандартів освіти та освітніх програм, затверджених Вченою радою НУФВСУ, а також для підготовки громадян (у т. ч. іноземних) до вступу в НУФВСУ та підвищення кваліфікації працівників.

Дистанційне навчання дає змогу впроваджувати інтерактивні технології викладання матеріалу, здобувати повноцінну вищу освіту або підвищувати кваліфікацію і має такі переваги, як гнучкість, актуальність, зручність, модульність, економічна ефективність, інтерактивність, відсутність географічних кордонів для здобуття освіти. Гнучкість дистанційного навчання полягає у можливості викладання матеріалу курсу з урахуванням підготовки та здібностей студентів. Це досягається створенням альтернативних сайтів для одержання більш детальної або додаткової інформації із складних тем, або певних тестів [15].

Одним із пріоритетів розвитку системи олімпійської освіти є впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, котрі забезпечують подальше вдосконалення освітнього процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. Зокрема, комплексне застосування нових інформаційних технологій

навчання на сучасному етапі – це головна умова виховання молоді, здатної орієнтуватися в обставинах, що змінюються, адекватно діяти в навколишньому середовищі, аналізувати проблемні ситуації, що виникають, та знаходити раціональні засоби орієнтації в них.

Спрямованість навчання на використання інформаційних комп'ютерних технологій як високоефективного способу навчання не лише забезпечує підвищення рівня професійної підготовки майбутніх фахівців галузі ФКіС, але й суттєво впливає на їхню мотиваційну сферу, зумовлюючи формування пріоритетних професійних і навчально-пізнавальних мотивів навчання, що забезпечують успішність оволодіння професійними знаннями і вміннями. У зв'язку з цим, використання новітніх ІКТ навчання варто розглядати як найважливішу складову фундаментальної підготовки кваліфікованого фахівця галузі ФКіС [20, с. 403-405].

На даний час існує чимало досліджень, присвячених застосовуванню ІКТ у галузі ФКіС. Дослідниками запропоновано широкий спектр комп'ютерних програм для багатьох напрямів фізичного виховання, які мають оздоровчу, навчальну, тренувальну спрямованість. Ми погоджуємося із думкою авторів, що застосування інформаційних технологій у галузі ФКіС оптимізує навчальний процес, діяльність вчителя й учнів, сприяє якісному, засвоєнню навчального матеріалу.

Результати теоретичного аналізу досліджуваної проблеми свідчать про активізацію інтересу вітчизняних дослідників до проблем підготовки фахівців галузі ФКіС. Основні питання, які стають предметом аналізу науковців, – це створення ступеневої системи підготовки фахівців із фізичної культури; розробка психологічних основ педагогічної майстерності вчителя фізичної культури; медико-біологічна підготовка фахівців галузі ФКіС; професійно-педагогічна підготовка спортивних педагогів; підготовка майбутнього вчителя до пошукової роботи; профорієнтаційна робота; використання національних традицій у системі підготовки вчителів із фізичного виховання. Специфіка закладів вищої освіти у галузі ФКіС полягає в тому, що значну частину студентів складають діючі кваліфіковані

спортсмени. Здобування вищої освіти ними вельми проблематичне внаслідок специфіки їхньої професійної діяльності і віддаленості від центрів навчання. Розвиток системи дистанційного навчання в МЦОДО НУФВСУ дозволяє вирішити задачу залучення величезної кількості спортсменів в освітній процес.

Основними користувачами ресурсів МЦОДО НУФВСУ, окрім спортсменів і студентів, що навчаються за індивідуальним планом, є абітурієнти до вступу у ЗВО в галузі ФКіС; студенти денної та заочної форми навчання; здобувачі другої вищої освіти у ЗВО галузі фізичної культури і спорту, як в Україні, так і за кордоном; іноземні громадяни і громадяни України, що перебувають за кордоном; молодь з обмеженими можливостями та особи, які перебувають на довготривалому лікуванні; професорсько-викладацький склад; вчителі та учні закладів загальної середньої освіти; спортивні журналісти та інші фахівці, які зацікавлені у отриманні знань з олімпійського спорту.

Дистанційне навчання, що поєднує в собі переваги комп'ютерних і телекомунікаційних систем, які швидко розвиваються, висувається на передні позиції масової освітньої діяльності. Його необхідність в системі олімпійської освіти не викликає заперечень, оскільки майже всі студенти-спортсмени високого рівня навчаються за індивідуальними планами унаслідок неможливості поєднання активної спортивної діяльності і відвідин закладу освіти. Для них дистанційне навчання, особливо з теоретичних дисциплін і предметів за вибором, є єдиною можливістю здобути базову освіту за допомогою нових інформаційних технологій. Впровадження сучасних дистанційних технологій в освітній процес відбувається за алгоритмом, що містить десять послідовних етапів [18].

О. Кучерявий дає наступне визначення навчальної інформації – це певна система, яку студент повинен сприйняти і засвоїти. Проте, досвід використання Інтернет-ресурсів в освітньому середовищі виявив проблему інформаційного перенасичення і дезорієнтації користувачів, які ще не підготовлені до продуктивної діяльності. Учень, студент, викладач, який

одержує доступ до Інтернет-інформації, повинен уміти не тільки засвоювати, а й створювати власну освітню продукцію. Як будь-який педагогічний процес, дистанційне навчання керується дидактичними принципами. Різні науковці трактують їх визначення по-різному. [24].

На погляд О. Балан, принципи навчання (або дидактичні принципи) – це положення, які виражають залежність між цілями підготовки спеціалістів, наприклад, з вищою освітою, і закономірностями, що визначають практику навчання у закладі вищої освіти [1].

Дидактичні принципи, таким чином, розглядаються як рекомендації, які скеровують педагогічну діяльність і навчальний процес в цілому, як засоби досягнення педагогічних цілей із урахуванням закономірностей і умов протікання навчально-виховного процесу, як система загальних і принципово важливих орієнтирів, що визначають зміст, методи, організацію навчання і способи аналізу його результатів.

Аналіз наукової літератури, в якій розглядаються різноманітні аспекти дистанційного навчання, виявив недостатність класичних дидактичних принципів традиційного навчання для впровадження дистанційних технологій. Оскільки воно функціонує у рамках відкритого навчання і потребує окрім загальних дидактичних принципів певних принципів, характерних саме для цієї форми навчання. З метою реалізації такої спрямованості в дистанційному навчанні визначив такі педагогічні принципи:

1. *Принцип інтерактивності* заснований на тому, що в процесі навчання учні (студенти), педагоги між собою спілкуються за допомогою інформаційних і телекомунікаційних технологій для демонстрації й обговорення досягнутих результатів.

2. *Принцип стартових знань* передбачає наявність початкового рівня підготовки користувачів (учнів, студентів, викладачів тощо) в плані роботи з ПК та іншим технічним забезпеченням, а також навички роботи в мережі Інтернет.

3. *Принцип індивідуалізації* характеризує визначення темпу освітнього процесу, часу проведення занять з кожним користувачем (учнем, студентом) самостійно, виходячи зі своїх можливостей і потреб з можливістю корегування індивідуального плану, за підсумками контрольних зрізів.

4. *Принцип ідентифікації* полягає в необхідності контролю самостійності навчання учнів (студентів).

5. *Принцип регламентності навчання* заснований на тому, що дистанційне навчання для його оптимізації повинно здійснюватися на підставі суворого регламенту часу освоєння дисциплін, шляхом введення графіку самостійної роботи.

6. *Принцип педагогічної доцільності* заснований на застосуванні засобів нових інформаційних технологій в рамках розумності і доцільності.

1.2 Види і форми застосування дистанційних технологій в олімпійській освіті

На сучасному етапі розвитку освіти, науки і технологій, актуального значення набуває проблема дистанційного навчання як особливого процесу набуття знань, умінь, навичок, заснованого на застосуванні спеціальних засобів інформаційно-комунікаційних технологій. Дистанційна освіта має достатньо багато переваг перед заочною формою навчання, одночасно поєднуючи засоби та методи останньої та денної форми. У зв'язку із запровадженням дистанційної освіти в Україні, на нашу думку, важливим є вивчення та аналіз видів занять, які використовуються при дистанційному навчанні. Дослідження видів дистанційних занять дозволить виявити їх особливості та визначити напрямки вдосконалення проведення занять за дистанційною формою [7, с. 232-234].

Дистанційне навчання передбачає взаємодію викладачів зі студентами між собою дистанційно на відстані, включаючи практично усі форми, методи та засоби, притаманні навчальному процесу. Причому дистанційне навчання реалізується через специфічні засоби телекомунікаційних технологій, які забезпечують інтерактивність процесу навчання. Під дистанційним

навчанням розуміється індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу у спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційнокомунікаційних технологій [4].

Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші. Лекція, консультація, семінар проводяться зі студентами (учнями, слухачами) дистанційно у синхронному або асинхронному режимі відповідно до навчального плану. Отримання навчальних матеріалів, спілкування між суб'єктами дистанційного навчання під час навчальних занять, що проводяться дистанційно, забезпечується передачею відео-, аудіо-, графічної та текстової інформації у синхронному або асинхронному режимі. Практичне заняття, яке передбачає виконання практичних робіт, відбувається дистанційно в асинхронному режимі. До інших видів навчальних занять при здійсненні навчального процесу можуть відноситись ділові ігри, виконання проектів у групах тощо. Ці види навчальних занять можуть проводитись очно або дистанційно у синхронному або асинхронному режимі, що визначається робочою програмою навчальної дисципліни [26].

До дистанційних занять, які проводяться в рамках дистанційного курсу, належать такі: демонстраційна версія заняття за курсом, вступне заняття за курсом, індивідуальне заняття-консультація, чат-заняття, веб-заняття, відеолекції, дистанційні олімпіади, дистанційні конференції.

Демонстраційна версія заняття за курсом відіграє в основному рекламну роль і містить найбільш виграшні теми і види діяльності за курсом. Це може бути модель дистанційного діалогу викладача і студентів, ігрове чи тестове завдання, опис та аналіз реальної життєвої ситуації. Така версія має на меті привернути увагу студентів, забезпечити їх мотивацію й активну навчальну діяльність в майбутньому.

Вступне заняття за курсом вводить студентів у проблематику курсу, охоплює огляд майбутніх занять. Його доцільно оформляти у вигляді набору веб-сторінок на освітньому сервері.

Індивідуальне заняття-консультація проводиться в різних формах і охоплює передбачувані питання, проблеми, шляхи пошуку відповідей на них. При розробці цього виду занять доцільно враховувати індивідуальні особливості учнів і запропонувати приклади питань різних типів.

Чат-заняття – навчальні заняття, які здійснюються з використанням чат-технологій. Вони проводяться синхронно в реальному часі з одночасним доступом до чату і потребують чіткого розкладу і формулювання питань та проблем, а також можливості запису заняття для аналізу і використання в майбутньому [1, с 16-18].

Веб-заняття – дистанційні уроки, конференції, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми й інші форми навчальних занять, проведених за допомогою засобів телекомунікацій. Веб-заняття має безліч варіантів, зокрема дистанційні заняття на основі веб-квестів, конференції у вигляді веб-форума, семінари, ділові ігри, лабораторні роботи, практикуми тощо [5].

Відеолекції є невід’ємним елементом дистанційного навчання. Цифрові файли можуть зберігатися на індивідуальному електронному носії або вебсервері. Як правило, на екрані транслюється запис виступу лектора. Ефективними в дистанційному навчанні є відеолекції з динамічним зображенням: показом кінофрагментів, анімації, таблиць. Перевагою такої форми представлення навчального матеріалу є можливість студента самостійно регулювати хід лекції, повертатися до минулих розділів та складних моментів.

Ефективною формою навчання і контролю є дистанційна олімпіада з творчими відкритими завданнями. Олімпіада проводиться за допомогою електронної пошти чи в реальному часі. На освітньому сервері розміщуються веб-форми з питанням, відповіді на яке здійснюються безпосередньо через мережу.

Продуктивне дистанційне навчання неможливе без інтерактивного спілкування суб'єктів навчання за допомогою конференцій. Дистанційна конференція як вид заняття може проводитись в декількох формах, у зв'язку з чим розрізняють відеоконференції, аудіоконференції, комп'ютерні конференції та конференції за допомогою електронної пошти [6].

Дистанційна освіта на сьогодні базується на інноваційних технологіях, які дозволяють ефективно проводити навчання на відстані. Від вибору дистанційних технологій та їх вдалого поєднання залежать характер та результативність навчання. Дистанційні заняття можуть забезпечити якісну підготовку студентів, через використання нових форм і методів навчання, застосування новітніх технологій, а також підвищити ефективність самостійної роботи студентів, надати нові можливості для закріплення професійних навичок, і забезпечити високий рівень освіти в цілому, що відповідає сучасним вимогам суспільства.

Освітня технологія, яка включає і технології дистанційного навчання, – це модель спільної роботи викладача і студента з планування, організації та проведення реального процесу навчання за умови забезпечення комфортності для всіх суб'єктів освітньої діяльності на думку І. Герасименко. Дистанційне навчання передбачає використання інформаційних технологій [10, с. 31-34].

За визначенням ЮНЕСКО інформаційна технологія – це комплекс взаємопов'язаних наукових, технологічних, інженерних дисциплін, що досліджують методи ефективно організації праці людей, які зайняті обробкою і збереженням інформаційних ресурсів; комп'ютерну техніку і методи організації та взаємодії з людьми і виробничим обладнанням, їх практичне застосування, а також пов'язані з усім цим соціальні, економічні й культурні проблеми [8].

Термін «інформаційно-комунікаційні технології» (від англ. «Information and communications technology») часто використовується як синонім до інформаційних технологій, або дистанційних технологій, хоча, як зазначає, ІКТ це більш загальний термін, який підкреслює роль уніфікованих технологій та інтеграцію телекомунікацій (телефонних ліній та бездротових

з'єднань), комп'ютерів, програмного забезпечення, накопичувальних та аудіовізуальних систем, що надають можливість користувачам створювати, одержувати доступ, зберігати, передавати та змінювати інформацію. Іншими словами, ІКТ складається з інформаційних технологій, а також телекомунікацій, медіа-трансляцій, усіх видів аудіо і відеообробки, передавання, мережних функцій управління та моніторингу.

В свою чергу П. Ладика акцентує увагу на тому, що інформаційно-комунікаційні технології навчання, включаючи комп'ютер як засіб управління навчально-пізнавальною діяльністю, є сукупністю комп'ютерно-орієнтованих методів, засобів та організаційних форм навчання.

Оскільки олімпійська освіта є педагогічним процесом, їй притаманні всі технології, якими користуються в освітньому процесі [27].

Надалі в дослідженні під *дистанційними технологіями*, або *технологіями дистанційного навчання в олімпійській освіті* будемо розуміти комплекс комплекс освітніх технологій (психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних), які дають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у закладах освіти та наукових установах [15].

Оскільки освітній процес, що здійснюється на основі дистанційних технологій, передбачає використання як психолого-педагогічних, так й інформаційно-комунікаційних технологій, розглянемо детальніше складові технології дистанційного навчання.

Серед психолого-педагогічних технологій найбільший інтерес для дистанційного навчання в системі олімпійської освіти, представляють ті технології, які орієнтовані на індивідуальну та групову роботу користувачів, навчання у співпраці, активний пізнавальний процес, вебінари, тренінги, роботу з різними інформаційними джерелами. Саме ці технології, на думку вчених, передбачають широке використання дослідницьких, проблемних методів, застосування отриманих знань у спільній або індивідуальній діяльності, розвиток не тільки самостійного критичного мислення, а й культури спілкування, вміння виконувати різні соціальні ролі у спільній діяльності. Також використання психолого-педагогічних технологій

дистанційного навчання допомагає ефективно вирішувати проблеми особистісно-орієнтованого навчання. Учні, студенти отримують можливість відповідно до індивідуальних здібностей досягати певних результатів у різних галузях знань.

Особливістю освітніх технологій є випереджаючий характер їх розвитку по відношенню до технічних засобів. Вчені R. Costa, G. Souza, R. Valentim, T. Castro доводять, що запровадження комп'ютера в освіту призводить до перегляду всіх компонентів процесу навчання. В системі «користувач – комп'ютер – тьютор» велика увага повинна приділятися активізації образного мислення за рахунок використання технологій, які активізують праву півкулю мозку це означає, що подання навчального матеріалу має відтворювати думку тьютора у вигляді образів. Головним моментом в дистанційних технологіях стає візуалізація думок, даних та знань [50].

Відповідно до Наказу МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 № 466 навчальний процес за дистанційною формою навчання здійснюється у таких формах: самостійна робота; навчальні заняття; практична підготовка; контрольні заходи. Основною формою організації навчального процесу за дистанційною формою є самостійна робота. Основними видами навчальних занять за дистанційною формою навчання є: лекція, семінар, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші [31].

Використання технічних засобів навчання підвищує продуктивність освітнього процесу тільки в тому випадку, якщо викладач добре уявляє і розуміє психолого-педагогічні основи їх застосування.

1.3 Психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології дистанційного навчання

Згідно з визначенням терміну, наведеному у Наказі МОН України «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 № 466, психолого-педагогічні технології дистанційного навчання являють собою

систему засобів, прийомів, методів, форм організації дистанційного навчання, а також послідовність кроків, здійснення яких забезпечує виконання завдань навчання, виховання і розвитку особистості. Психолого-педагогічні технології дистанційного навчання можуть виконувати функцію активізації процесу навчання, але на якісно іншому рівні: вони повинні відповідати вимогам сучасності і поєднуватися з ІКТ [31].

Реалізація дистанційного навчання в системі олімпійської освіти передбачає застосування спеціальних психолого-педагогічних технологій, а саме:

1) *кейс-технологія* – педагогічна технологія, заснована на складанні для студентів типового або індивідуального кейсу, що містить пакет з навчальною літературою, мультимедійним відеокурсом, віртуальною лабораторією та навчальними програмами, посібниками, фрагментами монографій з коментарями викладача, контрольними завданнями у вигляді тестів і т. д.;

2) *телевізійна технологія* – передбачає використання багатосторонніх відео-телеконференцій, односторонніх відеотрансляцій.

Телеконференція – проводиться з використанням розсилок матеріалів електронною поштою. Для навчальних телеконференцій характерно досягнення освітніх завдань. Ця форма популярна в країнах Європейського союзу для отримання додаткової (другого). Студенти, регулярно виконуючи практичні «домашні завдання», отримують навички, поєднуючи теоретичні знання з практичними вправами.

Телеприсутність – один з експериментальних методів дистанційного навчання на базі формування атмосфери присутності. Тобто ті, хто навчається, знаходяться поза приміщенням аудиторії, проте у них створюється відчуття особистої присутності всередині аудиторії. У даний час існують роботи, керуючи якими дистанційно можна повноцінно взаємодіяти з навколишнім середовищем, досягаючи цим відчуття повного присутності на заняттях у закладі освіти.

3) *Інтернет-технологія* – передбачає використання відеоконференцзв'язку, Інтернет-радіо, Інтернет-телебачення, голосової пошти, E-mail, чатів, форумів. Дистанційне навчання має свої специфічні форми, до яких вчені відносять:

- *чат-заняття* – навчальні заходи, під час яких педагоги й учні мають одночасний доступ у реальному часі до чату.

- *веб-заняття* – лекції, лабораторні роботи, семінари, конференції, ділові ігри, практичні заняття тощо за допомогою можливостей мережі Інтернет. Можливо як синхронне, так і асинхронне взаємодія учнів і педагогів. Основна відмінність чат-занять у можливості більш тривалої роботи і асинхронною взаємодією педагогів і учнів.

Кейс-технологія, телевізійна технологія та Інтернет-технологія ґрунтуються на особистісно-орієнтованому підході в освіті і використовують сучасні методи навчання, серед яких науковці виділяють метод проєктів, навчання у співробітництві, ситуаційне навчання, проблемне навчання, продуктивне навчання, метод «мозкового штурму», парне та колективне навчання [29].

Специфіка середовища, в якому перебувають користувачі, кардинальним чином впливає на всі компоненти освітньої діяльності: навчальну мотивацію, навчальну ситуацію, контроль і оцінювання навчальних досягнень студентів. У даний час реалізація дистанційного навчання все частіше відбувається у віртуальному середовищі.

Віртуальна реальність передбачає створення засобами спеціального комп'ютерного обладнання ефекту присутності людини в об'єктному середовищі. Термін «віртуальність» (від лат. *Virtus* – «потенційний», «можливий», а також «уявний») належить Фомі Аквінському, який описував віртуальність через поняття поєднання, зв'язку, єдності тіла й душі, а також співіснування (в ієрархії реальностей) душі мислячої, душі тваринної і душі рослинної. У сучасній науці віртуальна реальність розглядається:

- як концептуалізація революційного рівня розвитку техніки і технологій, що надають можливість відкривати і створювати нові виміри культури та суспільства;

- як розвиток ідеї множинності світів (можливих світів), початкової невизначеності і відносності реального світу («віртуальна діяльність», «віртуальний театр», «віртуальні здібності»).

Взаємодія учасників дистанційного навчання у системі олімпійської освіти може бути побудована по-різному. Кожен з видів взаємодії має місце в дистанційному навчанні і є ефективним у певній ситуації. Віртуальний освітній процес, на думку М. Загітова, використовує особистісний освітній потенціал людини, який розвивається в тих областях, які суб'єкт сам для себе обирає. Віртуальний освітній простір суб'єкта відображає взаємозв'язок всіх сфер особистості: інтелектуальної, емоційної, ціннісно-смысловий та поведінкової. Процес розширення індивідуального віртуального освітнього простору відбувається в результаті зовнішньої і внутрішньої психічної діяльності самого суб'єкта, його самопізнання, взаємопроникнення зовнішнього і внутрішнього [14, с. 61-63].

Одним з найбільш важливих факторів ефективності навчання є осмисленість користувачами дидактичного матеріалу з олімпійської освіти, при цьому роль тьютора полягає в максимальному розширенні смислового поля поданого ним матеріалу, його деталізація в залежності від різних груп користувачів та диференціація за віковими характеристиками. Іншим важливим фактором у дистанційному навчанні є формування дидактичного матеріалу з олімпійської освіти, виділення його структури, ієрархії компонентів за критерієм значимості, що повинно допомогти користувачеві систематизувати отриманий матеріал.

Важливою складовою дистанційного навчання в системі олімпійської освіти є контроль і оцінювання навчальних досягнень користувачів, який при дистанційному навчанні дещо ускладнюється. У ЗВО широкого застосування набули такі види контролю: письмові завдання, тестування; комп'ютерне тестування в онлайн режимі, самостійні та контрольні роботи, реферати, есе,

індивідуальні проекти, творчі завдання, портфоліо, курсові роботи (проекти), заліки, екзамени.

Важливим компонентом дистанційного навчання є зв'язок між суб'єктами освітнього процесу. Тому особливі вимоги ставляться до всіх характеристик зв'язку – технічних, організаційних, психолого-педагогічних. Більшість дослідників звертають увагу на особливе значення організації міжособистісного спілкування в дистанційному навчанні. Також підкреслюється роль зворотного зв'язку в цьому процесі. Спілкування є основою будь-якого навчання, адже саме в спілкуванні передається соціокультурний досвід від викладача до студентів.

Психологи, що досліджують проблеми використання комп'ютерів у навчанні, вказують на необхідність пошуку таких видів роботи студентів з комп'ютером, виконання яких було спрямовано на інтелектуальний розвиток тих, хто навчається. У ряді досліджень відзначається посилення пізнавальної мотивації осіб, які навчаються, з використанням комп'ютера. Це пов'язано з ефектом новизни, можливістю використання комп'ютера для самостійного здобування знань з олімпійської освіти [28].

Освітній процес, який здійснюється на основі дистанційних технологій, передбачає як обов'язкові заняття під керівництвом тьютора (викладача, вчителя, консультанта тощо), так і самостійну роботу користувачів (студентів, учнів, слухачів тощо). Участь тьютора в освітньому процесі визначається не тільки проведенням традиційних занять, а й необхідністю здійснювати постійну підтримку освітньої діяльності студентів шляхом організації поточного та проміжного контролів, проведення дистанційних занять і консультацій. Це можливо лише за наявності відповідних інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання.

Під *інформаційно-комунікаційними технологіями дистанційного навчання* будемо розуміти «технології створення, накопичення, зберігання та доступу до web-ресурсів (електронних ресурсів) навчальних дисциплін (програм), а також забезпечення організації і супроводу навчального процесу

за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення та засобів інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Internet».

Виходячи з визначення інформаційно-комунікаційних технологій дистанційного навчання можна виділити три складові цих технологій:

- технології створення, накопичення, зберігання і доступу до електронних освітніх ресурсів;

- технології забезпечення організації і супроводу дистанційного навчання;

- технології інформаційно-комунікаційного зв'язку, у тому числі мережі Інтернет.

І. Герасименко надає визначення понять, що мають першорядне значення для ІКТ дистанційного навчання, а саме: електронні освітні ресурси; інформаційно-комунікаційні технології навчання; комунікаційні технології [10, с. 78-79].

До *електронних освітніх ресурсів* (ЕОР) належать навчальні, наукові, інформаційні, довідкові матеріали та засоби, розроблені в електронній формі та представлені на носіях будь-якого типу або розміщені у комп'ютерних мережах, які відтворюються за допомогою електронних цифрових технічних засобів і необхідні для ефективної організації навчально-виховного процесу, в частині, що стосується його наповнення якісними навчально-методичними матеріалами.

Інформаційно-комунікаційні технології навчання представляють сукупність методів і технічних засобів збирання, організації, збереження, опрацювання, передавання й подання інформаційних ресурсів за допомогою комп'ютерів і комп'ютерних комунікацій, які включають: комп'ютерні тести, електронні дидактичні демонстраційні матеріали та публікації, комп'ютерні навчальні програми; електронні мультимедійні підручники, лекції, посібники, словники; віртуальну реальність та моделювання, електронні підтримуючі системи.

Сьогодні саме комп'ютерне *тестування* розроблене найбільш повно. Існує досить багато варіантів тестів, які можуть бути представлені у різних

формах: графічній, табличній, текстовій і т. д. Усі ці тести мають на меті на перевірку знань та частково розуміння матеріалу. Тести такого типу використовуються для поточного контролю та самоконтролю.

При модульному та підсумковому контролі використовують тести з різними типами тестових питань, тим самим за допомогою тесту можна перевірити ступінь засвоєння матеріалу на всіх рівнях заданих цілей.

Для самостійної роботи над лекційним матеріалом студенти використовують електронні навчальні підручники і посібники. В порівнянні зі звичайними (паперовими) підручниками і посібниками дидактичний потенціал електронних посібників і підручників, на думку М. Сердюк, значно більший завдяки таким властивостям [39] :

- гіпертекстовість – можливість перегляду навчального матеріалу за гіперпосиланнями;

- мультимедійність – можливість використання всіх засобів мультимедіа для більш ефективного подання навчального матеріалу: звук, графіка, мультиплікація, анімація, відео;

- інтегрованість – можливість включати не тільки навчальні матеріали, але й запитання, тести для самоконтролю, поточного та підсумкового контролю, гіперпосилання на іншу довідкову та навчальну літературу, надавати можливість безпосередньо працювати з проблемноорієнтованим програмним забезпеченням;

- конструктивність – використання ІКТ надає можливість будувати навчальний курс за принципами конструктивізму у навчанні, згідно з яким навчання реалізується через конструювання когнітивних (уявних) моделей, через експерименти з реальністю або її комп'ютерними моделями;

- керованість – можливість організувати навігацію (послідовність пред'явлення навчального матеріалу) в електронному підручнику залежно від успішності, психофізіологічних або інших індивідуальних характеристик студента, тобто забезпечити електронний посібник засобами зворотного зв'язку.

Віртуальні спільноти орієнтовані на спілкування, які допомагають розвивати комунікаційні компетентності студентів.

Віртуальні світи надають можливість помістити студента в таку ситуацію, яку неможливо відтворити у реальному світі з практичних чи етичних міркувань, при цьому все що відбувається у віртуальному світі сприймається як частина реальності;

Онлайн ігри – спрямовані в першу чергу на взаємодію та спілкування, надають можливість розвивати соціально-психологічні компетентності, допомагають у вирішенні різних внутрішніх конфліктів. Крім того, досягнення успіху в таких іграх неможливе без партнерської взаємодії з іншими гравцями, а отже, ігри сприяють набуттю навичок співпраці.

Комунікаційні технології можуть бути двох типів – online (онлайн) і offline (офлайн) технології. Онлайн технології забезпечують обмін даними в режимі реального часу, тобто повідомлення, надіслане відправником, досягнувши комп'ютера адресата, негайно направляється на відповідний пристрій виведення. Використання офлайн технологій забезпечує збереження отриманих повідомлень на комп'ютері або певному сервері, що дозволяє користувачу переглянути їх за допомогою спеціальних програм у зручний для нього час [43].

На відміну від очного навчання, де діалог ведеться лише в режимі реального часу, у дистанційному навчанні він може відбуватися у відкладеному режимі. Основна перевага офлайн технологій полягає в тому, що вони менш вимогливі до ресурсів комп'ютера та пропускну здатності ліній зв'язку. Вони можуть використовуватися навіть при підключенні до Інтернет по комутованих лініях (за відсутності постійного підключення до Інтернет). До зазначених технологій відносяться електронна пошта, списки розсилки і форуми. За допомогою сервера-розсилки може бути організована розсилка навчальних матеріалів. За допомогою електронної пошти встановлюється особисте спілкування між викладачем і студентом, а форум надає можливість організувати колективне обговорення найбільш складних питань курсу, розуміння яких викликає труднощі у студентів.

Всі ці технології надають можливість обмінюватися учасникам освітнього процесу повідомленнями за допомогою комп'ютерів, підключених до мережі Інтернет. Важливою перевагою оффлайн технологій є великий вибір програмного забезпечення для роботи з електронною поштою і форумами. Сучасні поштові програми надають можливість відправляти повідомлення в гіпертекстовому форматі (тобто з гіперпосиланнями, шрифтовими і колірними виділеннями фрагментів тексту, вставкою графічних зображень та ін.) Крім того, до листа може бути прикріплений файл довільного формату, що надає можливість надсилати документи у форматі *.pdf, *.doc чи іншому. Ефективність офлайн технологій проявляється при організації поточного контролю на основі виконання контрольних і самостійних робіт, що перевіряються «вручну» викладачем.

Онлайн-навчання (в перекладі з англ. «діалогове навчання», визначають, як синонімом «дистанційного навчання») – інтерактивне навчання, за яким навчальний матеріал (learning content) доступний у діалоговому режимі і яке забезпечує автоматичний зворотній зв'язок з навчальною діяльністю студента. L. Narasim відокремив такі переваги використання онлайн навчання, як-от [55, с. 23-25]:

- можливість виконання роботи студентом відповідно до особистісних умов;
- наявність гнучкого розкладу;
- посилення концентрації уваги студента на навчанні завдяки уникненню відволікань на комунікацію з однолітками під час освітнього процесу;
- більшість студентів навчання розглядає як засіб розвитку своєї самобутності;
- можливість долати певні психологічні бар'єри в наслідок того, що студентів не доводиться пристосовуватись в колективі;
- наявність вибору та певної специфіки вивчення предметів.

Серед сервісів і послуг мережі Інтернет, що використовуються в онлайн навчанні, можна виділити наступні:

- електронна пошта, списки розсилки, web-форуми, блоги, wiki;

- FTP, файлообмінні мережі (Usenet, Bittorrent, Gnutella2, Direct Connect);
- чати, вебінари (WizIQ, Comdi, Dim Dim, BigBluebutton);
- соціальні мережі (Facebook, Twitter, V Kontakte, LinkedIn, Profeo, LiveJournal);
- потокове мультимедіа (YouTube, Інтернет-радіо, Інтернет-телебачення);
- IP-телефонія (Skype, Google Talk);
- Web 3.0 (Wikipedia, сервіси Google, Flickr, Netvibes, Digg.com, UcoZ).

Маємо зауважити, що ці технології ґрунтуються на використанні персонального комп'ютера, комп'ютерних мереж та Інтернет, доступ до яких мають не всі студенти. Натомість мобільний телефон має переважна більшість користувачів. Поява перших мобільних пристроїв призвела до виникнення абсолютно нової культури. Самі мобільні пристрої постійно розвиваються і з засобів спілкування перетворилися в щось неймовірне за формою і своїми функціями. Як правило, сучасний мобільний пристрій складно собі уявити без браузера, текстового редактора, редактора фото, програвача, вбудованої камери та багато чого іншого. Тому й не дивно що сучасні студенти використовують мобільний телефон не лише для розмов і розваг, але й для навчання і саморозвитку [34, с 12-14].

Більшість соціальних мереж має мобільні версії своїх сайтів, таких як Twitter, Facebook, Instagram, Likee та ін. Поширення таких мобільних пристроїв надає можливість отримати навчальний контент будь-де і будь-коли. Окрім того, поширення бездротового Інтернет, використання Wi-Fi надає можливість навчатися онлайн повсюди, адже переважна більшість теперішніх закладів надає вільний доступ до мережі Інтернет.

Завдяки сучасним мобільним пристроям з'явилися зовсім нові способи діяльності, зокрема мобільне навчання. Існує багато тлумачень поняття «мобільне навчання». Так, розглядає мобільне навчання як навчання за допомогою мобільних засобів, незалежно від часу та місця, з використанням спеціального програмного забезпечення на педагогічній основі міждисциплінарного та модульного підходів М. Сердюк зазначає, що

мобільне навчання може бути визначено як підхід до навчання, при якому на основі мобільних електронних пристроїв створюється мобільне освітнє середовище, де студенти можуть використовувати їх у якості засобу доступу до навчальних матеріалів, що містяться в Інтернет, будь-де та будь-коли [40].

Мобільне навчання є різновидом дистанційного навчання, але у порівнянні з дистанційним мобільне навчання надає суб'єктові навчання, як зазначає В. Белан більшу кількість «ступенів вільності» – вищу інтерактивність, більшу свободу руху, більшу кількість технічних засобів, основними з яких є нетбуки, планшетні ПК (Tablet PC), персональні цифрові помічники, аудіопрогравачі для запису та прослуховування лекцій, електронні книжки, мобільні телефони, смартфони, ПК та інше [2].

Спостерігається тенденція поступового зростання кількості мобільних пристроїв. Так з 2014 до 2023 року, за даними Statistica Research, кількість користувачів смартфонів збільшилася з 1,57 млрд користувачів до 2,87 млрд., та згідно статистики є тенденція до зростання, що призведе до збільшення попиту на мобільне навчання.

За словами I. Culpan, представника компанії «Video Arts», мобільне навчання є неминучим наслідком семи ключових тенденцій, які намітилися останнім часом, а саме: 1) попит на компактний формат навчання; 2) поширеність і доступність мобільних пристроїв; 3) студентам подобається навчання з допомогою відео; 4) розвиток онлайн відео; 5) індивідуальний контент; 6) попит на цікаве навчання; 7) наявність додатків для роботи комп'ютерів, планшетів та смартфонів [51].

Нові підходи до навчання породжують багато питань. У світі, де зміст і послуги стають все більш вільними, необхідні нові підходи та методи для забезпечення ефективності навчання студентів. М Kudryavtsev, V Lyakh, S Iermakov стверджують, що існують три проблеми, що постають перед викладачами: збільшення кількості студентів та різноманіття їх підготовки, підвищення вимог до забезпечення якості та швидкий темп технологічних змін [57].

У свою чергу, доводить, що гальмування впровадження мобільних технологій в освітній процес пов'язано з низкою факторів: недостатня інформованість про можливості їх використання, технофобії, брак часу для вивчення можливостей використання технології у навчальній роботі, експериментування і страх бути витісненим з допомогою комп'ютера.

Розрив між потенційним і фактичним використанням дистанційних технологій лежить в основі зростання нової галузі досліджень, яка виникла в останні роки. Вона фокусується на розробці інструментів, методів проектування і підходів, щоб допомогти викладачам розробляти ефективні педагогічні навчальні засоби на основі інформаційно-комунікаційних технологій та використовувати їх в освітньому процесі. Потрібно пам'ятати, що головне в мобільному навчанні – це навчання, а не технології як такі. Технології – це лише засіб реалізації процесу навчання.

Blended learning (змішане, гібридне або комбіноване навчання) – вже давно популярний термін у галузі корпоративних тренінгових програм. Дослідження С. Tucker, Т. Wycoff, J. Green свідчать, що наприкінці 1990-х рр. багато компаній почали активно використовувати дистанційні технології, оскільки за великої зайнятості співробітників було потрібно сформувати індивідуальний набір засобів подання матеріалу та методів навчання, що передбачав обов'язкову самостійну роботу особи, яка навчалася [65, с. 9-15].

У сучасній вітчизняній та зарубіжній літературі можна знайти багато різних перекладів і тлумачень поняття «blended learning». Це пов'язано з неоднозначним перекладом слова «blend» (англ.): «змішувати», «сполучати», «гармонувати», «комбінувати» та ін. Тому «blended learning» перекладають як «гібридне навчання», «змішане навчання», «комбіноване навчання». Сутність методології «blended learning», як трактують D Fisher, N Frey, J Hattie, полягає у «змішуванні» різних навчальних середовищ і поєднанні традиційних форм навчання в аудиторії та дистанційних методів [53, с. 9-12].

З онлайн технологій насамперед доцільно віділити чат, що надає можливість здійснювати обмін текстовими повідомленнями в мережі Інтернет в реальному часі. Для персональної бесіди використовують різні

месенджери, такі як Viber, Telegram, Whatsup тощо. Для колективної бесіди необхідно підключатися до спеціального сервера – IRC-сервера. Тоді під час роботи користувач бачить перед собою екран, на якому відображаються повідомлення, із зазначенням того, хто відправив дане повідомлення. Ефективність онлайн технологій в олімпійській освіті особливо висока при організації дистанційних лекцій, семінарських і практичних занять, групових консультацій.

Комунікаційні технології відіграють особливу роль у дистанційному навчанні, на думку А. Твердохліб, оскільки саме вони надають можливість найбільш повно реалізувати принцип розподіленості освітніх ресурсів та кадрового потенціалу [42]:

1. Лекції можуть бути реалізовані у двох видах:

- відео-конференц-зв'язок (перегляд виступу викладача, тьютора в реальному часі);

- самостійне вивчення навчальних матеріалів у різних видах (електронні навчальні посібники, паперові підручники, аудіозапис, відеозапис) з наступним їх обговоренням у online або offline режимах.

2. Семінарські заняття можуть бути організовані:

- у режимі відкладеного часу (офлайн) – обмін текстовими повідомленнями;

- у реальному часі (онлайн) – обмін повідомленнями (чат), аудіоконференції, відео-конференцзв'язок.

3. Практичні і лабораторні заняття передбачають:

- самостійне виконання практичних завдань;

- віддалене підключення до віртуальних лабораторій;

- роботу з комп'ютерною моделлю лабораторної установки.

4. Форми активного навчання можуть бути організовані у вигляді:

- онлайн-ігри;

- аналізу ситуації (кейс-технології);

- групового проекту.

Таким чином, дистанційне навчання в олімпійській освіті використовує різні форми, що надають можливість подолати проблеми традиційного навчання (прив'язка до території, часові проміжки), максимально розширює аудиторію користувачів (учнів, студентів), які не мають можливості відвідувати заняття через участь у змаганнях і тренувальних зборах у складі збірної команди України та надає можливість постійно оновлювати інформацію з олімпійської тематики для удосконалення та поглиблення знань з олімпійської освіти, підвищення якості інтеграції олімпійської освіти в інформаційний простір закладів освіти.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1 Методи дослідження

Для досягнення поставленої мети, вирішення завдань у нашому дослідженні було використано комплекс взаємодоповнюючих теоретичних та емпіричних методів:

1. Теоретичний аналіз нормативно-правових документів, спеціальної наукової літератури та джерел мережі Інтернет.
2. Компаративний аналіз.
3. Структурно-функціональний метод.
4. Організаційний аналіз.
5. Соціологічні методи (анкетування, експертне опитування).

Різноманітність підходів і методів обумовлена складністю процесів, що вивчаються, і характером завдань, що вирішувались у ході дослідження, зокрема: визначення особливостей застосування дистанційних технологій у центрах олімпійських досліджень та освіти у світі, зовнішніх і внутрішніх чинників інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в Міжнародному центрі олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ.

Теоретичний аналіз нормативно-правових документів, спеціальної наукової літератури та джерел мережі Інтернет аналіз науково-методичної літератури був спрямований на виявлення різних точок зору щодо визначення дефініції «олімпійська освіта», її предметної галузі, особливостей застосування дистанційного навчання та ІКТ у системі сучасної освіти та центрах олімпійських досліджень та освіти. Застосування цього методу дало можливість визначити сучасний стан проблеми, що вивчалась, уточнити понятійний апарат, сформулювати мету і завдання дослідження.

На підставі аналізу наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних авторів було надано характеристику розвитку дистанційного навчання в освітньому просторі галузі ФКіС та ЦОДО.

Вивчення теоретичних робіт, присвячених аналізу специфіки й особливостей дистанційного навчання, дозволило вирішити ряд важливих для досягнення мети нашого дослідження задач. По-перше, дослідити сутність і сформувані понятійний апарат дистанційної освіти у системі олімпійської освіти («дистанційне навчання», «технології дистанційного навчання в системі олімпійської освіти»). По-друге, визначити принципи і особливості застосування дистанційних технологій у центрах олімпійських досліджень та освіти, що діють у світі. По-третє, проаналізувати стан і рівень використання ІКТ під час дистанційного навчання в центрах олімпійських досліджень та освіти.

Із числа офіційних документів для наукового аналізу були відібрані ті, в яких знайшли відображення ключові правові, організаційні та соціальні засади дистанційного навчання у вищій освіті.

Компаративний аналіз (порівняння та зіставлення) відіграв важливу роль у дослідженні особливостей застосування дистанційних технологій в центрах олімпійських досліджень та освіти у світі, що обумовлено особливості їх діяльності, що істотно відрізняються у різних країнах. Вказаний метод відіграв важливу роль і при розв'язанні проблеми, досить актуальної для функціонування Міжнародного центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ та обумовив розробку компонентів модулю «Олімпійська спадщина».

Структурно-функціональний метод – це підхід в описі і поясненні систем, при якому досліджуються їхні елементи і залежності між ними в рамках єдиного цілого, що було використано нами для підготовки і обґрунтування управлінських рішень стосовно організації дистанційного навчання в центрах олімпійських досліджень та освіти. Структурно-функціональний метод дозволив провести аналіз та вивчення принципів діяльності підсистем, що входять до інформаційно-освітнього середовища

МЦОДО НУФВСУ та специфіки їх взаємозв'язків. Розглядаючи центр олімпійських досліджень та освіти як складну соціальну систему, нами було розроблено модель інформаційно-освітнього середовища Центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ з метою впровадження дистанційних технологій. Системний підхід всебічно обґрунтований у роботах вітчизняних та зарубіжних авторів. Використання принципів системного підходу у вивченні даної проблеми передбачає виявлення системних ознак, визначення структурних характеристик, аналіз функціонування, як складної взаємодії цілого, так і його частин, розглядає науково-методологічний апарат і створює підґрунтя для всебічного дослідження розглянутої проблеми. Процес будь-якого системного дослідження передбачає постановку та реалізацію завдання вивчення структури об'єкта, встановлення зв'язків між його частинами та елементами, а також визначає те, яким чином ці зв'язки і взаємодії реалізуються в центрах олімпійських досліджень та освіти [12, с. 46-48].

Організаційний аналіз було використано для систематизованої обробки отриманих даних, їх аналізу, виявлення на цій основі можливостей впровадження дистанційних технологій у роботу Міжнародного центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ. Застосування цього методу полягало:

- в аналізі організаційних структур центрів олімпійських досліджень та освіти, вивчення їх складових підсистем, які можуть мати різні якості, та вивчення зв'язків між ними;

- в оцінці чинників, що впливають позитивно чи негативно на ефективність функціонування інформаційно-освітнього середовища Центру олімпійських досліджень та освіти;

- у формулюванні висновків, їх конкретизації для використання матеріалів організаційного аналізу на подальших етапах проведення досліджень з удосконалення організаційної взаємодії.

Соціологічні методи (анкетування, експертне опитування) у ході нашого дослідження використані соціологічні методи. Потреба в цьому

виникла у зв'язку з наступними обставинами. Існує дефіцит інформації про особливості впровадження дистанційних технологій в центрах олімпійських досліджень та освіти в Україні. Відсутні також систематизовані дані про фактори та умови, які впливають на ефективність дистанційної освіти в Міжнародному центрі олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ.

В якості соціологічного дослідження нами було обрано анкетування, як найбільш ефективний метод збору інформації на основі письмового самозвіту учасників дослідження за спеціально складеною програмою – анкетною.

Анкетування здійснювалося для уточнення мети і завдань дослідження, а також для виявлення оцінок респондентів щодо основних чинників, які впливають на ефективність впровадження дистанційних технологій в Міжнародному центрі олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ та шляхів їх удосконалення.

Зібрана інформація була зареєстрована шляхом збору письмових відповідей респондентів на систему стандартизованих питань за допомогою анкети. Анкета заповнювалася респондентом самостійно за вказаними в ній правилами. Респондентам пропонувалося вибрати із запропонованих варіантів ті відповіді, які відповідали б їх позиції, деякі відповіді потрібно було сформулювати самостійно.

2.2 Організація дослідження

Для досягнення мети, вирішення поставлених завдань за темою нашого дослідження «Впровадження дистанційних форм і методів в систему олімпійської освіти України» було проведено у кілька етапів. Дослідження мали комплексний характер, у межах якого було визначено розвиток дистанційного навчання у вищій освіті в світі, досліджена сутність та сформований понятійний апарат дистанційної освіти у галузі фізичної культури і спорту, визначені принципи і особливості застосування дистанційних технологій в Центрах олімпійських досліджень та освіти у

світі, зокрема надано характеристику моделі інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в МЦОДО НУФВСУ шляхом проведення анкетного опитування провідних фахівців і співробітників Центрів олімпійських досліджень та освіти, викладачів профільних закладів освіти, студентів закладів вищої освіти фізкультурно-спортивної спрямованості.

На першому етапі (жовтень-листопад 2022 року) було здійснено підбір й аналіз науково-методичної літератури, правових та програмно-нормативних документів щодо впровадження дистанційного навчання в систему освіти в Україні; систематизовано фактичний матеріал з теми дослідження; підготовлено огляд літератури; визначено методологічні підходи до проведення наукового дослідження.

На другому етапі (листопад 2022 – вересень 2023 року) на основі аналізу науково-методичної літератури, вивчення передового практичного досвіду було сформовано зміст платформи дистанційної олімпійської освіти МЦОДО НУФВСУ, а також проведено соціологічне опитування провідних фахівців, викладачів і студентів закладів вищої освіти галузі фізичної культури і спорту, вчителів закладів загальної середньої освіти ($n = 84$) з метою визначення особистого ставлення, вподобань та індивідуальних вимог респондентів щодо використання дидактичного матеріалу з історії та сьогодення олімпійського спорту, представленого на сайті Міжнародного центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ.

На третьому етапі (вересень – жовтень 2023 року) узагальнювали одержані результати, формулювали висновки, оформлювали дипломну роботу магістра.

РОЗДІЛ 3

РЕАЛІЗАЦІЯ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ В ЦЕНТРАХ ОЛІМПІЙСЬКИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ОСВІТИ УКРАЇНИ

3.1 Центр олімпійських досліджень та освіти як платформа для впровадження дистанційної освіти

На підставі теоретичного аналізу наукової літератури встановлено, що центр олімпійських досліджень та освіти являє собою культурно-освітню установу, яка є джерелом сучасних олімпійських знань, прагне надавати фахівцям та дослідникам доступ до інформації та колекцій, що стимулюють інтелектуальний обмін та наукові дослідження. Центри входять до системи Міжнародного олімпійського руху та надають можливість забезпечувати відвідувачів і користувачів інформаційних ресурсів актуальною інформацією про олімпізм та Олімпійські ігри, а також впроваджувати технології дистанційного навчання. Діяльність центрів олімпійських досліджень та освіти країн світу координує Міжнародний олімпійський комітет. В європейських країнах у 1960-х роках простежувався поштовх до створення певних структур, пов'язаних з олімпійською освітою. Так, в 1968 р. був створений Центр олімпійських досліджень в Іспанії, в 1974 р. – у США, який пізніше на зразок МОА змінив свою назву на національну олімпійську академію [33, с. 34-38].

За офіційними даними Міжнародного олімпійського комітету станом на 14.04.2020 р. функціонують та мають підтримку МОК у своїй діяльності 45 центрів олімпійських досліджень та освіти. Одними з перших були створені: Центр олімпійських досліджень Техаського університету в Остіні (1983 р.), який у 2011 р. було реформовано в Інститут олімпійських досліджень, Центр олімпійських досліджень Автономного університету Барселони (1989 р.) та Міжнародний центр олімпійських досліджень Університету Західного Онтаріо в Канаді (1989 р.).

Дослідження науковців виявили, що найбільша кількість центрів олімпійських досліджень знаходиться на території Іспанії (9 центрів), потім – Китаю (4 центри), Бразилії та США (по 3 центри). Це свідчить про комплексний підхід країни до розвитку олімпійського спорту, реалізації завдань олімпійської освіти, проведенні наукових досліджень у сфері олімпійського спорту, поширенні цінностей олімпізму [35].

Міжнародний центр олімпійських досліджень в Університеті Західного Онтаріо (Канада) було створено у 1989 р. Його основна місія полягає у висвітленні результатів досліджень олімпійського руху. Свою діяльність Центр реалізує в наступних напрямках:

- видання Міжнародного журналу олімпійських досліджень «Olympika», в тому числі он-лайн версії журналу, яка доступна читачам з усього світу;
- проведення міжнародних симпозіумів олімпійських досліджень у кожному олімпійському році, а також надання доступу до онлайн-трансляцій доповідей та участі у дискусіях;
- випуск електронного збірника тез доповідей симпозіумів;
- запрошення провідних учених світу до читання лекцій з різних аспектів олімпійського спорту;
- надання можливості отримання інформації у вигляді pdf-файлів, презентацій Power Point, розміщених на сторінці Центру;
- надання фінансової підтримки для проведення наукових досліджень викладачам, аспірантам і студентам Університету Західного Онтаріо.

Технології дистанційного навчання, які активно застосовує Міжнародний центр олімпійських досліджень в Університеті Західного Онтаріо (рис. 3.1) передбачають проведення відкритих лекцій та їх онлайн трансляція на сайті центру, користування фондом електронної бібліотеки, фондом відео та фото документів, присвячених олімпійському спорту та різним спортивним подіям.

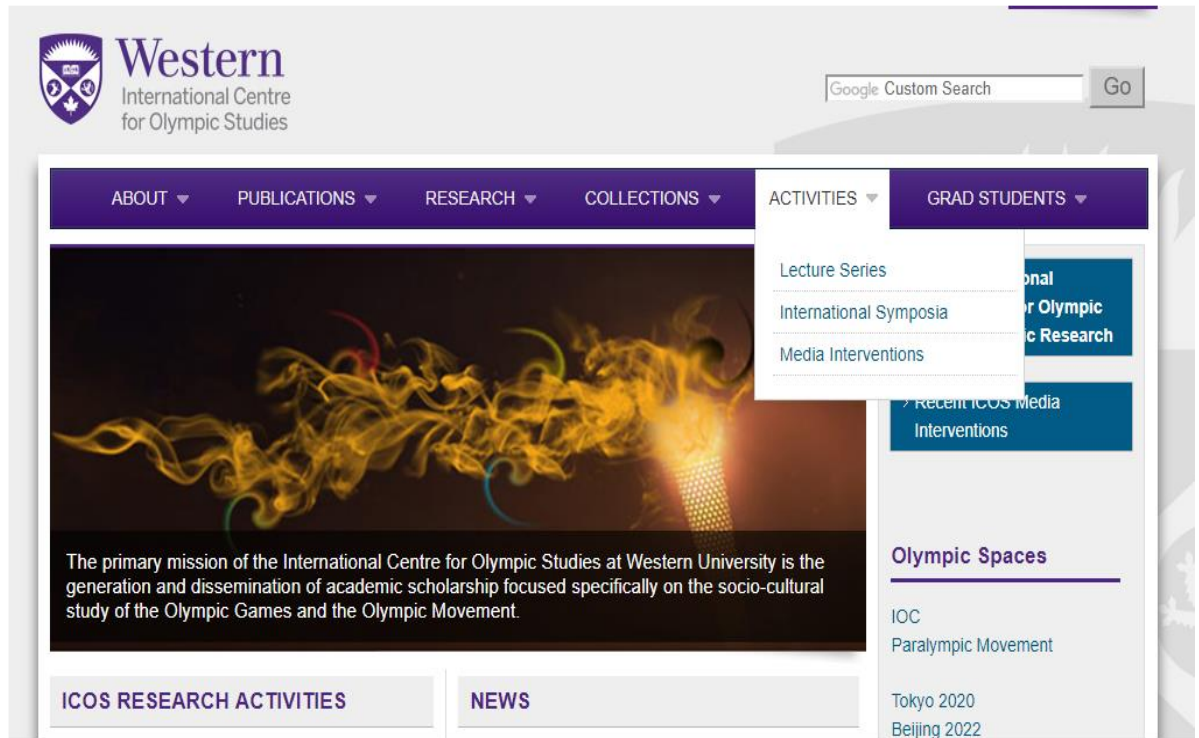

Рис 3.1. Офіційний сайт Міжнародного центру олімпійських досліджень в Університеті Західного Онтаріо (Канада)

Центр олімпійських та спортивних досліджень в Автономному університеті Барселони було створено 1989 р. з метою підвищення знань про олімпійські цінності, спорт, Олімпійські ігри, як соціальне явище, що сприяє створенню кращого суспільства. Завдяки своїй інформаційно-науковій діяльності, Центр є одним із найвпливовіших в галузі міжнародних олімпійських досліджень, координації доступу до наукових ресурсів в олімпійському спорті (рис. 3.2).

Universitat Autònoma de Barcelona > Research > Itineraries > Relation with surrounding areas > Research centres & institutes > Centre for Olympic Studies (CEO)

Centre for Olympic Studies (CEO)

All the centres

Description

The [Centre for Olympic and Sports Studies \(CEO-UAB\)](#), created by the Universitat Autònoma de Barcelona in 1989, is dedicated to research, documentation, teaching and disseminating olympism and sport. In 1995, the UAB and the International Olympic Committee signed an agreement to set up the [International Chair in Olympism](#), to be managed by the CEO-UAB.

The centre's main objectives are to:

- Collaborate with the International Olympic Movement and with national and international sports bodies in academic, scientific and cultural matters.
- Promote research into olympism and sport, especially in the field of humanities and social sciences.
- Organise university outreach and postgraduate courses on olympism and sport.
- Compile documents and make them available to students and researchers.
- Promote international academic activities and scientific and social dissemination of the studies undertaken, by holding scientific meetings and publishing.

14	2
Researchers	Research groups
312.600	4
Euros in budget (2011)	Research Projects (ongoing)
12	5
Articles published (2011)	PhD Theses (ongoing)

Рис. 3.2. Інформаційні ресурси Центру олімпійських досліджень в Університеті Барселони

Аналіз літературних джерел дозволив встановити, що завданнями Центру є:

- налагодження співпраці з різними національними та міжнародними організаціями сфери спорту, науки і культури з метою співпраці з поширення ідеї і цінностей олімпійського руху;
- проведення досліджень в галузі олімпійського спорту, зокрема, олімпійської освіти;
- проведення курсів для фахівців та аспірантів з різних аспектів олімпійського руху о олімпійського спорту на базі університету;
- удосконалення інформативності документації для студентів, викладачів та відвідувачів Центру;
- сприяння діяльності університетських центрів досліджень та координація їх роботи;
- організація наукових заходів (конференцій, семінарів);
- сприяння створенню олімпійської літератури.

Окрім поширених дистанційних технологій, таких як доступ до бібліотечного фонду електронних видань і літературних джерел, відео-лекцій і виступів провідних фахівців, у Центрі створена «Олімпійська хмара» – хмаровий інформаційний сервіс джерел пошуку інформації олімпійської спрямованості.

Розвиток олімпійських досліджень набув підтримки НОК США, який був створений у 1894 р. з метою сприяння включенню до олімпійського руху атлетів країни, що в подальшому призвело до створення Центрів олімпійських досліджень у різних штатах.

Інститут олімпійських досліджень, заснований на базі *Центру фізичної культури та спорту ім. Г. Л. Старка Техаського університету* у 1983 р., має на меті поширення наукової інформації щодо підготовки спортсменів, проведення наукових досліджень з питань історії і сьогодення олімпійського спорту, налагодження співпраці з комерційними та некомерційними спортивними організаціями, пошук та залучення інвесторів для реалізації наукових проектів [49].

На офіційній сторінці Центру фізичної культури та спорту ім. Г. Л. Старка Техаського університету інформація подана за розділами: загальна інформація про місію та напрями діяльності Центру, виставкова діяльність (в режимі реального відвідування, віртуальної презентації не передбачено), Дослідницький центр, Інститут олімпійських досліджень [45].

За результатами аналітичних досліджень встановлено, що інформаційні ресурси Інституту згруповані за наступними напрямками: допінг та олімпійський рух, важка атлетика, боротьба, офіційні Олімпійські звіти, підготовка спортсменів з олімпійських видів спорту, Олімпійська ефемера з колекцій Бет Роулі, Боба Гофмана та Гарольда Вайсса – всього понад 30000 джерел, до яких входять:

- статті у наукових виданнях, які знаходяться у відкритому або закритому доступі;

- презентації лекцій провідних учених університету з різних аспектів олімпійського спорту, які можна переглянути на каналі «YouTube» та в соціальних мережах;

- наукова література.

На базі Центру проводяться різні наукові та практичні заходи, участь у яких передбачає не тільки очну, а й дистанційну форму. Крім дослідницької та видавничої діяльності, Центр олімпійських досліджень Техаського університету, створив два нових курси з історії Олімпійських ігор, навчання за якими передбачає дистанційну форму, а також створив умови для підготовки та захисту дисертаційних робіт за напрямом «Олімпійська політика» [46].

Провідну інформаційно-аналітичну функцію виконує *Міжнародний центр олімпійських досліджень*, розташований на базі Університету Лозанни (Швейцарія), відкритий у 1993 р. Він функціонує при Олімпійському музеї та має у своїй структурі документальний відділ, фото та відео-архіви, Олімпійську міжнародну бібліотеку, джерела якої представлені у паперовому вигляді та цифровому – на електронних носіях.

Основна мета Центру полягає у наданні інформаційної та аналітичної підтримки проведення досліджень з історії, особливостей організації та проведення Ігор Олімпіад, зимових Олімпійських ігор та Юнацьких Олімпійських ігор, функціонування і перспектив розвитку олімпійського спорту, координації інформаційно-комунікаційного забезпечення олімпійського руху, а також поширення інформації про олімпізм через різноманітні освітні програми за допомогою технологій традиційного та дистанційного навчання (рис. 3.3). Центр надає освітні послуги для широких верств населення, молоді і представників навчальних закладів.

Рис. 3.3. Офіційний сайт Міжнародного центру олімпійських досліджень (Швейцарія)

У Центрі зберігаються архіви олімпійського руху, починаючи з 1886 р. Фонд аудіо- та відеоматеріалів налічує понад 17500 фільмів, починаючи з Ігор I Олімпіади. Фототека зберігає близько 410000 документів. У фондах бібліотеки зберігається понад 18500 книг і 250 періодичних видань. Важливими підрозділами Центру є секції технічного забезпечення олімпійської освіти, що також працюють на базі Олімпійського музею та надають можливість користування ресурсами Центру в режимі онлайн та оффлайн. До ресурсів Олімпійської міжнародної бібліотеки, яка надає можливість користуватися фондом безкоштовно, входять [50]:

- усі офіційні публікації МОК від часу його створення в 1894 році;
- історичні архіви МОК з 1894 року;
- офіційні публікації та звіти Організаційних комітетів Олімпійських ігор;
- офіційні заявки міст-кандидатів на проведення Ігор Олімпіад, зимових Олімпійських ігор та Юнацьких Олімпійських ігор;

- публікації Міжнародних федерацій з видів спорту та національних олімпійських комітетів щодо участі команд в Олімпійських іграх;
- академічні статті, книги та дисертації з різних аспектів олімпійського спорту;
- електронні книги та журнали, в яких висвітлюються питання олімпійського спорту;
- підсумкові звіти науковців, які проводили дослідження за грантовими програмами від ЦОД;
- довідкові документи та інформаційні таблиці з усіх основних тем, пов'язаних з Олімпійськими іграми та олімпійським рухом [52].

Всесвітній центр спортивних та олімпійських досліджень координує діяльність інших центрів, закладів освіти та виступає ініціатором проведення наукових заходів (конференцій, конгресів, симпозіумів). Так, на базі Центру у 2019 р. було проведено низку онлайн конференцій, присвячених сталому розвитку олімпійського руху, поширенню олімпійських цінностей тощо.

Крім Центру олімпійських досліджень у Швейцарії успішно діють Центр олімпійських досліджень Німецького спортивного університету в Кельні, Вищий інститут олімпійських досліджень Пекінського спортивного університету (Китайська Народна Республіка), Центр олімпійських досліджень та освіти Університету Цукуби (Японія), Міжнародний центр олімпійських досліджень і освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України, Аргентинський центр олімпійських досліджень, Італійський спортивний центр олімпійських досліджень та ін. (табл. 3.1).

Таблиця 3.1 – Центри олімпійських досліджень та освіти, що офіційно визнані МОК

№	Країна	Назва Центру	Установа	Рік заснування
<i>Європа</i>				
1.	Бельгія	Центр олімпійських досліджень ім. А. де Байє-Латура та Ж.Рогге	Католицький університет Левена	2008

Продовження таблиці 3.1

2.	Іспанія	Центр олімпійських та спортивних досліджень	Автономний університет Барселони	1989
3.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Католицький університет Сан-Антоніо де Мурсія, Факультет спорту	2001
4.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Університет Сантьяго де Компостела	2002
5.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Автономний університет Мадрида, Факультет підготовки та виховання вчителів, Кафедра фізичного виховання, спорту та моторики людини	2005
6.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Університет Віго, Факультет освіти і спорту	2007
7.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень ім. Хуана Антоніо Самаранча	Олімпійський фонд Барселони	2011
8.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Університет Лас-Пальмас-де-Гран-Канарія, Факультет наук з фізичної активності та спорту	2011
9.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Університет Наварри	2011
10.	Іспанія	Центр олімпійських досліджень	Університет Жирони, Кафедра спорту та фізичного виховання	2014
11.	Ізраїль	Центр олімпійських досліджень	Академічний коледж у Вінгете	2014
12.	Італія	Дослідницька обсерваторія Олімпійських ігор та мегаподій	Туринський університет, Міжвідомчий дослідницький центр міських досліджень та подій	2001
13.	Нідерланди	Мережа Центрів олімпійських досліджень Нідерландів	Інститут Мульс	2014
14.	Німеччина	Віллібальдський науково-дослідний інститут Гебхардта	Університет Мюнстера, Інститут спорту і фізичної культури	1992
15.	Німеччина	Центр олімпійських досліджень	Німецький спортивний університет в Кельні	2005
16.	Норвегія	Центр олімпійських та паралімпійських досліджень Ліллехаммера	Університет прикладних наук Норвегії	2018
17.	Російська федерація	Російський міжнародний олімпійський університет		2010

Продовження таблиці 3.1

18.	Україна	Міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти	Національний університет фізичного виховання та спорту України	1992
19.	Франція	Центр Університету Олімпійських досліджень та освіти	Університет Франш-Конте	2019
20.	Франція	Французький центр олімпійських досліджень	Національна олімпійська академія Франції	2010
21.	Швейцарія	Міжнародна академія спортивних наук та технологій	Університет Лозани	2000
22.	Швейцарія	Центр олімпійських досліджень	Університет Лозани, Факультет соціальних та політичних наук	2015
<i>Азія</i>				
23.	Китай	Вищий інститут олімпійських досліджень	Пекінський спортивний університет	1994
24.	Китай	Гуманістичний Центр олімпійських досліджень	Китайський університет Женьмін	2000
25.	Китай	Центр олімпійських досліджень	Наньтунський університет Коледж спортивних наук	2014
26.	Китай	Пекінський інститут міжнародних олімпійських досліджень	Столичний університет фізичного виховання і спорту	2019
27.	Республіка Корея	Центр олімпійських досліджень	Канвонський національний університет	2015
28.	Республіка Корея	Корейський інститут олімпійських досліджень	Корейський національний спортивний університет	2018
29.	Японія	Центр олімпійських досліджень та освіти	Університет Цукуби	2010
<i>Америка</i>				
30.	Аргентина	ЦОД	Національний Університет Літораль	2016
31.	Бразилія	ЦОД	Федеральний університет Еспіріту-Санту	2006
32.	Бразилія	Дослідницька олімпійська група	Державний університет Ріо-де-Жанейро	2014
33.	Бразилія	Освітньо-дослідницька олімпійська група	Папський католицький університет Ріо-Гранде-ду-Сулу	2002
34.	Канада	Міжнародний центр олімпійських досліджень	Університет Західного Онтаріо	1989
35.	Мексика	Центр олімпійських досліджень	Автономний університет Західної Європи	2013

Продовження таблиці 3.1

36.	США	Центр олімпізму та розвитку	Університет Брауна, Стипендіальна програма Ройса для розвитку спорту та суспільства	2010
37.	США	Інститут олімпійських досліджень	Техаський університет в Остіні, Кафедра кінезіології та медичної освіти, Центр фізичної культури та спорту ім. Г.Дж. Лютчера	2011
38.	США	Центр соціокультурного спорту та олімпійських досліджень	Каліфорнійський державний університет, Фуллертон, Коледж охорони здоров'я та розвитку людини, кафедра кінезіології	2014
39.	Чилі	Дослідницька група олімпійських і соціальних наук	Університет Чилі Консепсьоні, факультет фізичної культури	2009
<i>Австралія</i>				
40.	Австралія	Австралійський Центр олімпійських досліджень	Технологічний університет Сіднея	2005
41.	Австралія	Квінслендський Центр олімпійських досліджень	Університет Квінсленда, школа руху і харчування людини	2000
42.	Нова Зеландія	Центр олімпійських досліджень Нової Зеландії	Кентерберійський університет, Школа наук про здоров'я Коледж освіти, охорони здоров'я та розвитку людини	2007
43.	Фіджі	Спортивно-інформаційний центр спорту Океанії	Південнотихоокеанський університет	1997
<i>Африка</i>				
44.	Південна Африка	Центр олімпійських досліджень Йоганнесбургу	Університет Йоганнесбургу, Факультет наук про здоров'я	2014
45.	Південна Африка	Африканський центр олімпійських досліджень	Асоціація національних олімпійських академій Африки	2016

Система олімпійської освіти має багаторівневу та розгалужену структуру. Невід'ємною складовою частиною олімпійського руху є центри олімпійських досліджень та освіти, кожен з яких має свою специфіку та спрямованість інформаційного забезпечення сфери олімпійського спорту,

особливості застосування дистанційних технологій навчання та створення інформаційних освітніх web-ресурсів [48].

3.2 Система дистанційного навчання в Центрах олімпійських досліджень та освіти

Методична система навчання як сукупність п'яти ієрархічних взаємозв'язаних компонентів: цілей, змісту, методів, засобів і організаційних форм навчання (рис. 3.4) за умов розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій змінює свою структуру і стає «відкритою» системою з розмитими межами і нечітко визначеними елементами. Відкритість методичної системи проявляється у сильному впливі соціальних, освітніх і технологічних передумов на функціонування її компонентів.

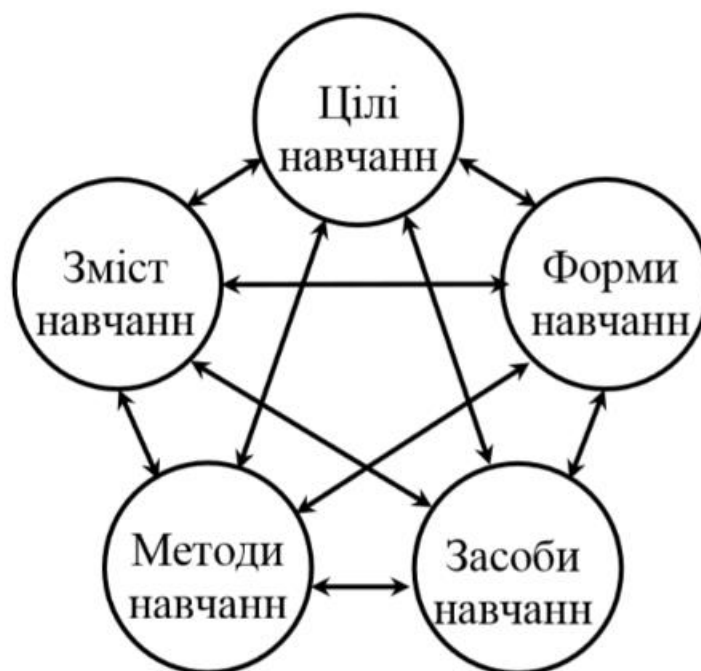

Рис. 3.4. Структура методичної системи навчання

Цілі навчання – вміння застосовувати знання, оскільки останні ніколи не існують самі по собі, а завжди є елементами якоїсь діяльності.

Зміст навчання у широкому розумінні – структура, зміст і обсяг навчального матеріалу, засвоєння якого забезпечує особі, що навчається, можливість здобуття освіти. Якщо мова йде про професійну або вищу освіту, то й здобуття певної кваліфікації. Зміст навчання у вузькому розумінні (на рівні навчального предмету) – система знань з певної наукової галузі, практичних вмінь і навичок та способів діяльності, якими повинен оволодіти студент у процесі навчання [58, с. 72-76].

Методи навчання – це способи взаємопов'язаної діяльності викладача і студентів з метою озброєння студентів знаннями, уміннями і навичками, їх виховання і загального розвитку в процесі навчання.

Засоби навчання – матеріальні й ідеальні об'єкти, які використовуються в освітньому процесі як носії відомостей (інформаційних ресурсів) та інструменти діяльності тьютора (викладача) й користувачів (студентів, учнів), що застосовуються ними як окремо, так і спільно.

Форми організації навчання – це особливі форми об'єднання студентів для занять, які організовує викладач, у процесі яких і здійснюється навчально-пізнавальна діяльність.

Зважаючи на те, що центри олімпійських досліджень та освіти є одними з установ, які реалізують завдання олімпійської освіти, що являє собою педагогічну діяльність, вона здійснюється відповідно до загальноприйнятої структури методичної системи навчання.

Ефективними формами впровадження олімпійської освіти є: інтеграція різних питань історії і сьогодення олімпійського спорту в навчальні дисципліни гуманітарного і природничого циклів, а також дисциплін, що відносяться до культури і мистецтва та соціально-поведінкових наук; проведення науково-дослідної роботи з питань олімпійського спорту, організація роботи олімпійських музеїв, олімпійських галерей, кабінетів олімпійської освіти, організація спортивно-масової роботи з використанням олімпійських ритуалів і символіки. Дослідження дозволили виявити, що серед інших форм олімпійської освіти важливе місце на сучасному етапі розвитку суспільства належить технологіям дистанційного навчання.

Проведений організаційний і компаративний аналіз дозволив нам сформулювати визначення поняття «дистанційне навчання» стосовно системи олімпійської освіти».

Дистанційне навчання в системі олімпійської освіти – це сукупність взаємопов’язаних компонентів, де основними засобами управління освітньою діяльністю і навчанням є програмно-апаратні засоби, що функціонують на базі інформаційно-комунікаційних технологій, комунікаційних систем та мереж, і використовуються в освітньому процесі віддалених один від одного користувачів під керівництвом тьютора [63].

Дистанційне навчання в системі олімпійської освіти базується на специфічно значимих для нього вихідних положеннях:

1) дистанційне навчання розвивається як елемент освітніх технологій в олімпійському спорті, що впроваджують заклади вищої освіти у галузі ФКіС і центри олімпійських досліджень та освіти;

2) навчання з використанням дистанційних технологій пов’язане зі створенням, опрацюванням і передачею інформаційних освітніх і наукових ресурсів, а також їх ефективним використанням;

3) розвиток дистанційного навчання в системі олімпійської освіти передбачає відповідне програмно-технічне забезпечення, яке ґрунтується на:

- комп’ютеризації усіх підрозділів ЦОДО;
- організації налагодженої роботи локальної мережі ЦОДО (адміністрування, централізована підтримка її робочого стану на програмному й апаратному рівнях);
- централізованій координації роботи серверів ЦОДО та їх адмініструванні;
- обґрунтованому виборі програмного забезпечення для створення інформаційних освітніх web-ресурсів, електронних навчальних курсів та організації доступу до них через систему підтримки дистанційного навчання ЦОДО;
- авторизованому доступі користувачів до інформаційних ресурсів;

- телекомунікаційному зв'язку з регіональними ЦОДО для організації електронного листування, чатів, форумів, телеконференцій;

4) підготовка навчально-методичних матеріалів для навчання з використанням дистанційних технологій повинна здійснюватися відповідно до розроблених вимог.

Поставлені цілі і завдання передбачають розробку механізму впровадження дистанційних технологій в ЦОДО, який забезпечить їх широке впровадження в освітній процес на різних рівнях. З урахуванням цілей і принципів системного підходу до створення системи дистанційного навчання, її організаційної структури, що охоплює всі рівні освіти, а також вимоги МОН України до ЗВО щодо запровадження дистанційного навчання, розглянемо основні напрями розвитку цієї системи [59, с. 19-23].

Організаційна структура системи дистанційного навчання в центрах олімпійських досліджень та освіти об'єднує всі складові системи дистанційної освіти і включає такі компоненти: нормативно-правовий, освітянський, організаційний, кадровий, матеріально-технічний.

Розглянемо зміст зазначених структурно-функціональних компонентів системи дистанційного навчання у ЦОДО.

Дистанційне навчання МЦОДО:

- нормативно-правовий компонент;
- навчально-методичний компонент;
- матеріально-технічний компонент;
- кадровий компонент;
- організаційний компонент;
- освітянський компонент.

Нормативно-правовий компонент. Діяльність ЦОДО у сфері дистанційного навчання має ґрунтуватися на чинному законодавстві України, має включати основні нормативні документи, що регулюють діяльність закладу вищої освіти, при якому функціонує ЦОДО, власне центру дистанційного навчання, викладачів і співробітників закладу освіти в галузі фізичної культури і спорту:

- «Статут закладу вищої освіти;
- «Положення про дистанційне навчання у ЗВО»;
- «Положення про Центр дистанційного навчання ЗВО»;
- «Програма розвитку і впровадження дистанційних технологій у ЗВО»;
- «Вимоги до курсів дистанційного навчання»;
- «Нормування роботи викладачів ЗВО у галузі дистанційного навчання»;
- «Положення про право власності та захист авторських прав у галузі дистанційного навчання» тощо [54].

2. *Освітнянський компонент* передбачає поступовий перехід від використання елементів дистанційного навчання для частини освітніх послуг і окремих дисциплін, до створення цілісних дистанційних курсів за напрямками і спеціальностями та організації повноцінного дистанційного навчання у ЗВО з олімпійської освіти. Реалізація програми розвитку дистанційних технологій передбачає їх використання на всіх рівнях формальної, неформальної та інформальної освіти:

- у закладах загальної середньої освіти всіх форм власності і підпорядкування, в яких питання олімпійської освіти інтегруються в різні освітні предмети;
- у закладах вищої освіти під час навчання за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт»;
- під час підготовки абітурієнтів до вступу до ЗВО галузі фізичної культури і спорту;
- під час підготовки абітурієнтів до вступу до магістратури, аспірантури за спеціальністю «Олімпійський та професійний спорт»;
- при організації позааудиторної роботи студентів усіх форм навчання з наданням студентам комплекту спеціальних навчальних матеріалів для самостійної роботи (навчальні матеріали, виконані в твердих копіях, в електронному вигляді, на аудіо- і відеодисках);
- під час участь у освітніх програмах, відкритих курсах, що пропонуються як у ЦОДО, так і в інших ЗВО України та за кордоном;

- у процесі навчання студентів за індивідуальним планом;
- у процесі навчання іноземних громадян і громадян України, що перебувають за кордоном;
- у процесі навчання молоді з обмеженими можливостями та осіб, які перебувають на довготривалому лікуванні;
- під час навчання громадян у місцях позбавлення волі;
- у процесі післядипломної професійної освіти;
- в аспірантурі та докторантурі ЗВО за спеціальністю «017 – Олімпійський та професійний спорт»;
- у процесі підвищення кваліфікації професорсько-викладацького складу ЗВО.

Організаційний компонент передбачає створення відповідної системи управління, функціонування якої має ґрунтуватися на таких положеннях:

- загальне керівництво дистанційного навчання здійснює ректорат, деканати факультетів, керівники відокремлених підрозділів ЗВО;
- безпосереднє керівництво й управління покладається на Центр дистанційного навчання (ЦДН);
- система дистанційного навчання складається з ЦДН у ЦОДО на базі ЗВО і регіональних ЦОДО;

ЦДН залучає фахівців сфери дистанційного навчання до роботи і координує їх діяльність, забезпечуючи однаковий підхід до формування навчальних інформаційних ресурсів і визнання їх курсами дистанційного навчання, що відповідають освітнім стандартам. Дистанційні технології реалізуються в спільній діяльності кафедр, факультетів, інститутів, центру дистанційного навчання ЗВО, осіб відповідальних, за інформатизацію структурних підрозділів, викладачів і студентів різних форм навчання [60].

4. *Кадровий компонент.* Використання дистанційних технологій у ЦОДО потребує спеціальної інформаційно-комп'ютерної підготовки користувачів (тьюторів, викладачів, студентів тощо). При використанні дистанційних технологій викладач-розробник дистанційного курсу виконує функції координатора процесу, коригує зміст і структуру дистанційного

курсу, здійснює консультування, контроль тощо. Викладач-тьютор безпосередньо організовує процес дистанційного навчання з олімпійської освіти.

5. Матеріально-технічний компонент спрямований на створення та розвиток потужної корпоративної комп'ютерної мережі із регіональними ЦОДО та ЗВО у галузі ФКіС. Для цього необхідно удосконалити роботу комп'ютерної мережі шляхом впровадження Wi-Fi-технологій, через яку забезпечується доступ до інформаційних ресурсів у мережі Інтернет та на серверах ЦОДО та ЗВО [64].

Для створення електронних навчальних курсів, відео-контенту, інших інформаційних ресурсів навчального призначення, а також для організації і впровадження різних моделей дистанційного навчання у ЦОДО, необхідно використовувати лише ліцензійне або вільно поширюване програмне забезпечення. З цією метою доцільно обрати одну з наявних платформ дистанційного навчання, яка вже підтвердила свою ефективність на практиці, таку як Moodle.

6. Навчально-методичний компонент передбачає:

- широке використання інформаційних і дистанційних технологій у ЦОДО;
- постійне оновлення інформаційних ресурсів з олімпійської освіти та їх логічне групування за певною тематикою;
- забезпечення можливості академічної мобільності студентів та користування ресурсами ЦОДО під час виконання самостійної роботи;
- забезпечення студентів, які знаходяться на спортивних зборах, або на змаганнях, працюють і навчаються за індивідуальним планом, освітніми інформаційними ресурсами.

Дистанційні технології доцільно поєднувати з традиційними формами організації навчання: лекціями, семінарами, лабораторними, практичними та індивідуальними заняттями, консультаціями, самостійною роботою. Вибір конкретної дистанційної технології з олімпійської освіти залежить від

напряму підготовки і спеціальності здобувачів вищої та загальної середньої освіти.

Під час використання дистанційних технологій в освітньому процесі, на погляд І. Герасименко, основною формою навчально-пізнавальної діяльності студентів є самостійна робота з навчальними інформаційними ресурсами, що передбачає при вивченні конкретної дисципліни проведення засобами автоматизованого тестування систематичних контрольних заходів:

- самотестування – проходження після кожної теми тесту, що включає в себе контрольні завдання із запропонованої теми, що дозволяє визначити рівень засвоєння навчального матеріалу;

- контрольне модульне тестування – проводиться після вивчення модуля. Успішне проходження дає змогу перейти до вивчення наступного модуля навчальної дисципліни, негативний результат проходження тестування зобов'язує користувача прослухати модуль додатково;

- підсумкове тестування – проводиться за матеріалами всього курсу [10, с. 52-55].

Таким чином, впровадження дистанційних технологій у ЦОДО сприятиме створенню умов для підвищення ефективності користування інформаційними ресурсами центру, формуванню інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в системі олімпійської освіти, підготовці до вступу до ЗВО, навчанні та підвищенні кваліфікації, перепідготовці кадрів на основі впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних та психолого-педагогічних технологій навчання з олімпійської освіти.

3.3 Система олімпійської освіти в Україні як складова гуманітарної освіти

Із середини 1990-х років передові позиції у популяризації олімпійських цінностей, впровадженні олімпійської освіти, збагаченні її змісту і форм міцно зайняла Україна. Варто відмітити, що у 1992 р. розпочав свою

діяльність Український центр олімпійських досліджень та освіти – третій у світі, після аналогічних центрів, створених у 1989 р. в Університеті Західного Онтаріо (Канада) та у 1991 р. – у Барселоні (Іспанія). На думку провідних зарубіжних та вітчизняних фахівців, в Україні створена та ефективно працює національна система олімпійської освіти. Певне місце в ній посідають центри олімпійських досліджень та освіти.

Вищим керівним органом олімпійського руху в країні є Національний олімпійський комітет України, до структури якого входить Комісія НОК України «Олімпійська освіта і культура». Комісію створено з метою поширення олімпійських цінностей, культурної спадщини олімпійського руху в Україні, залучення фахівців та громадськості до розбудови олімпійського руху в країні, дотримання вимог вітчизняних та міжнародних нормативно-правових актів стосовно олімпійської освіти, культури та олімпійської спадщини для сталого розвитку суспільства [61].

Відповідно до рекомендацій Міжнародного олімпійського комітету та за підтримки НОК України, 20 вересня 1991 року було створено Олімпійську академію України, діяльність якої спрямована на розвиток та зміцнення олімпійського руху в Україні, поширення обміну цінностями ідей і принципів олімпізму, в якому значне місце належить Міжнародному центру олімпійських досліджень та освіти НУФВСУ (Київ).

Система олімпійської освіти в Україні:

- національний олімпійський комітет України;
- олімпійська академія України;
- регіональні відділення НОК України;
- регіональні відділення ОАУ;
- міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти (Національний університет фізичного виховання і спорту України);
- регіональні центри олімпійських досліджень та освіти на базі галузевих закладів вищої освіти;
- Придніпровська державна академія фізичної культури та спорту;

- Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського;

- Харківська державна академія фізичної культури.

Використовуючи великий науковий потенціал закладів вищої освіти і наукових центрів країни, Олімпійська академія України розгорнула активну діяльність щодо поширення знань у галузі олімпійського спорту і фізичного виховання серед різних верств населення. За роки існування Академія піднесла свою діяльність на якісно новий рівень, істотно підвищила свій імідж серед фахівців сфери олімпійського спорту та представників спортивної громадськості як в Україні, так і за її межами. За період з 1992 р. на території всіх областей України відкрилися й активно діють регіональні відділення Олімпійської академії України [62].

Сьогодні діяльність ОАУ здійснюється у наступних напрямках:

- всебічне вивчення, популяризація, розвиток і поширення олімпійських ідеалів і принципів, гуманістичних цінностей олімпізму, олімпійського руху та Олімпійських ігор, сприяння розвитку спортивно-масової та фізкультурно-оздоровчої роботи серед населення України;

- всебічне сприяння фізичному, моральному й духовному вдосконаленню особистості в міжнародному спортивному русі в ім'я зміцнення миру, дружби і співробітництва між народами всіх країн нашої планети;

- підтримку дій усіх прогресивних сил, що ведуть боротьбу за єдність олімпійського руху, проти політичної, расової, національної, релігійної чи будь-якої іншої дискримінації в олімпійському спорті;

- пропаганда ідей олімпізму, як одного із дійових засобів залучення громадян до ідеалів добра, миротворчості, здорового і щасливого способу життя;

- сприяння участі фахівців України в діяльності Міжнародної олімпійської академії, в роботі наукових симпозіумів, конгресів і конференцій, у діяльності міжнародних спортивних федерацій, об'єднань і

асоціацій, олімпійських конгресів та інших заходів, які проводить Міжнародний олімпійський комітет;

- участь в організації та проведенні науково-дослідних робіт та освітньої діяльності, поширенні наукової інформації за результатами наукових розробок щодо олімпійської тематики;

- репрезентація Академії і захист її інтересів у МОА, а також здійснення міжнародних контактів та зовнішньоекономічних зв'язків зі спортивних питань;

- участь в організації підготовки, перепідготовки і підвищенні кваліфікації фахівців галузі фізичної культури і спорту.

Важливою складовою системи олімпійської освіти в Україні є позиціонування її як певної системи знань, що розглядається вітчизняними фахівцями на двох рівнях пізнання: емпіричному та теоретичному, і реалізується у двох основних напрямках: загальноосвітньому й спеціально-освітньому, які різняться не тільки змістовним наповненням, а й методологією, організацією та матеріально-технічним забезпеченням.

Олімпійська освіта.

1. Загально-освітній напрям:

- поширення знань про історію і сьогодення олімпійського руху.

2. Спеціально-освітній:

- фундаментальна основа спеціальних знань в області олімпійського спорту;

- спеціалісти галузі фізичної культури і спорту;

- заклади вищої освіти галузі фізичної культури і спорту;

- методологічні, організаційні, матеріально-технічні основи [29].

Загальноосвітній напрям передбачає поширення інформації про олімпійський спорт та його цінності, активний здоровий спосіб життя; виховання особистості в дусі миру, поваги і співробітництва. Цей напрям орієнтований на широкі верстви населення, а особливо на підростаюче покоління, і реалізується у закладах дошкільної, загальної середньої, вищої та позашкільної освіти. Зокрема, різні аспекти олімпійського руху мають

місце розділах «Теоретико-методичні знання» освітніх програм «Фізична культура» в закладах загальної середньої освіти України. В нашій країні також розроблено програму «Основи олімпійських знань» для факультативних занять з учнями 5-11-х класів ЗЗСО, що входять до Всеукраїнської мережі шкіл олімпійської освіти.

Спеціально-освітній передбачає поглиблення базової підготовки майбутніх спеціалістів, які навчаються у закладах вищої освіти галузі фізичної культури і спорту або на відповідних факультетах інших закладів вищої освіти. Здійснюється шляхом впровадження профільних дисциплін до навчального плану; а також участі у наукових форумах, конгресах, конференціях, симпозіумах, олімпіадах [19].

Прикладом цієї роботи можуть служити заклади вищої освіти галузі фізичної культури і спорту: Національний університет фізичного виховання і спорту України, Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (ЛДУФК), Придніпровська державна академія фізичної культури і спорту (ПДАФКС) та Харківська державна академія фізичної культури (ХДАФК), в яких діють центри олімпійських досліджень та освіти.

Так, на кафедра історії та теорії олімпійського спорту Навчально-наукового олімпійського інституту НУФВСУ виклаються дисципліни: «Загальна теорія підготовки спортсменів в олімпійському спорті», «Спорт як соціальне явище», «Олімпійський спорт і освіта», «Сучасна система багатоступінчатого відбору в олімпійському спорті», «Історичні, організаційні та правові аспекти сучасного олімпійського спорту», «Культурна спадщина олімпійського спорту», «Менеджмент підготовки спортсменів до Олімпійських ігор», «МОК та олімпійська система», «Олімпійська освіта», «Олімпійський рух у сучасному суспільстві», «Перспективні напрями наукових досліджень в олімпійському спорті», «Система змагань в олімпійському спорті», «Сучасна періодизація спортивного тренування», «Функціональні системи та їх адаптація у процесі спортивного тренування», «Проблема допінгу, використання харчових добавок та фармакологічних засобів у сучасному спорті» тощо.

У Львівському державному університеті фізичної культури імені Івана Боберського олімпійська проблематика ґрунтовно висвітлюється в навчальних дисциплінах, що викладаються на кафедрі олімпійської освіти, а саме: «Світоглядні засади тіловиховання», «Історія фізичної культури», «Олімпійський туризм», «Олімпійська освіта».

У Придніпровській державній академії фізичної культури і спорту актуальні питання розвитку олімпійського руху представлені в рамках таких навчальних дисциплін, як «Історія фізичної культури», «Олімпійський і професійний спорт», «Організаційні аспекти олімпійського і професійного спорту».

В Харківській державній академії фізичної культури питання з олімпійської освіти висвітлюються в рамках дисциплін «Олімпійський спорт», «Теорія і методика фізичного виховання».

Варто відмітити, що з 1992 р. ведеться підготовка спеціалістів вищої кваліфікації (магістр, кандидат і доктор наук) зі спеціальності «Олімпійський спорт».

Важливе місце в системі олімпійської освіти в Україні відводиться проведенню та участі науковців, викладачів, аспірантів, магістрантів і студентів у наукових форумах, конгресах, конференціях, симпозіумах, олімпіадах, семінарах тощо [13].

Тісна співпраця Комісії НОК України «Олімпійська освіта та культура» ОАУ, МЦОДО НУФВСУ та регіональних ЦОДО забезпечує реалізацію системи олімпійської освіти в країні.

Зважаючи на суттєве значення олімпійської освіти як основи для подальшого формування загальних і фахових компетентностей з обраної спеціальності, ми вважаємо за доцільне використання, розробленої нами моделі інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в системі олімпійської освіти МЦОДО НУФВСУ, в інших центрах олімпійських досліджень та освіти.

Реалізація дистанційних технологій в центрах олімпійських досліджень та освіти спрямована на різний контингент учасників процесу з олімпійської

освіти: дітей дошкільного і шкільного віку, студентську молодь, ветеранів спорту, представників ЗМІ, пересічених громадян, які цікавляться олімпійським спортом тощо.

Таблиця 3.2 – Напрями реалізації дистанційних технологій в систему олімпійської освіти України

№	Напрямок	Реалізація
1.	Олімпійська освіта в закладах вищої освіти України	- розробка авторського онлайн курсу з олімпійської освіти для спеціалізованих та неспеціалізованих закладів вищої освіти України; - організація та проведення Інтернет-конференцій, вебінарів, інтерактивних студентських олімпіад; - проведення онлайн лекцій на олімпійську тематику.
2.	Олімпійська освіта в закладах дошкільної, загальної середньої та позашкільної освіти	- розробка інтерактивного та медіа-контенту для учнів, вчителів шкіл та керівників спортивних секцій; – розробка авторського онлайн курсу олімпійської освіти для дітей дошкільного віку.
3.	Спорт для всіх	- розробка інтерактивного та медіа-контенту для проведення Олімпійського дня, Олімпійського уроку; - проведення Інтернет-конференцій і онлайн курсів з олімпійської тематики.
4.	Участь у міжнародних заходах	- онлайн трансляція (стрімінг) міжнародних сесій, семінарів МОА на базі МЦОДО. - онлайн зустріч з експертом МОК - трансляція онлайн конференцій Національних олімпійських академій
5.	Ветеранський рух	- підготовка електронних видань з питань, які висвітлюють спортивний рух ветеранів спорту в Україні; - організація і проведення Skype-чатів та онлайн зустрічей для спортсменів-ветеранів; - проведення онлайн лекцій видатними спортсменами минулих років з олімпійської тематики.
6.	Співпраця із засобами масової інформації	- розробка інтерактивного та медіа-контенту з олімпійської тематики для теле- та радіопрограм, що висвітлюють історію та сьогодення міжнародного олімпійського руху

Втілення в практику діяльності ЦОДО зазначених вище напрямів реалізації дистанційних технологій на базі інформаційно-освітнього середовища в системі олімпійської освіти, може бути здійснене за умови розробки модулів з різних аспектів олімпійського спорту.

ВИСНОВКИ

1. Вивчення історичної, культурної та спортивної спадщини олімпійського руху, яка нараховує майже три тисячоліття, є важливою частиною гуманітарної освіти молоді, поширеної в світі у вигляді олімпійської освіти. Однак, узагальнення даних літератури та практичної діяльності в сфері олімпійської освіти дають підстави стверджувати, що протягом багатьох років освітня функція олімпійського руху обмежувалася знаннями про ідеали і цінності олімпізму та історію Олімпійських ігор, залишаючи поза увагою важливі аспекти соціокультурного потенціалу олімпійського спорту та його спадщини, які позитивно впливають на формування культури людини, інтелектуальні й творчі здібності та забезпечують підвищення рівня гуманітарної освіти і гуманістичного виховання молоді.

2. Сучасний стан олімпійського спорту, його роль і можливості в житті світової спільноти, що стрімко зросли, дозволяють істотно розширити предметну галузь олімпійської освіти та підвищити її роль в гуманітарній освіті і гуманістичному вихованні молоді.

3. В експертному середовищі активно обґрунтовується і пропагується необхідність розширення предметної галузі олімпійської освіти, включення в її зміст вивчення історії Олімпійських ігор та олімпійського руху як сукупності явищ і процесів історичного, соціально-економічного, політичного, освітнього, виховного і спортивного характеру в їх органічному взаємозв'язку з демонстрацією досягнень і проблем, ризиків і перспектив розвитку.

4. Предметна галузь олімпійської освіти має бути органічно пов'язана з віком учнів, спектром їх інтересів, рівнем освіченості та диференційована стосовно віковим особливостям і етапу освітнього процесу. Доцільно розділити учнів на наступні групи: школярі молодшого, середнього та старшого віку, студентська молодь.

5. Слід виділяти психолого-педагогічні та інформаційно-комунікаційні види дистанційних технологій в олімпійській освіті. Для кожної вікової групи доцільно використовувати адекватні форми і методи дистанційного навчання: онлайн, офлайн і змішане навчання.

6. Аналіз нормативно-правових документів, наукової літератури та Інтернет джерел свідчить, що пріоритетом розвитку олімпійської освіти є впровадження сучасних інформаційних технологій, котрі здатні забезпечити подальше вдосконалення освітнього процесу, підготовку молодого покоління до життєдіяльності в інформаційному суспільстві. В свою чергу проведене дослідження стану вивчення цієї проблеми свідчить про те, що особливості використання дистанційних технологій в олімпійській освіті розроблені недостатньо.

7. Дистанційне навчання – це індивідуалізований процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається, в основному, за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників навчального процесу в спеціалізованому середовищі, яке функціонує на базі сучасних психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій, до якого входять навчання у синхронному та асинхронному режимі; суб'єкти навчання; компоненти освітнього процесу (цілі, зміст, методи, організаційні форми, засоби навчання); засоби інформаційно-комунікаційних технологій.

8. Дистанційні технології в олімпійській освіті – це комплекс освітніх технологій (психолого-педагогічних та інформаційно-комунікаційних), які дають можливість реалізувати процес дистанційного навчання у закладах освіти та наукових установах через використання таких форм як: чат-заняття, веб-заняття (лекції, лабораторні роботи, семінари, конференції, ділові ігри, практичні заняття тощо), веб-заняття, телеконференція, телеприсутність.

9. Основними користувачами ресурсів Центру олімпійських досліджень та освіти є, діючі кваліфіковані спортсмени та студенти, які навчаються за індивідуальним планом, абітурієнти до вступу у заклад вищої освіти в галузі фізичної культури і спорту; студенти денної та заочної форми навчання;

здобувачі другої вищої освіти у галузі фізичної культури і спорту, як в Україні, так і за кордоном; іноземні громадяни і громадяни України, що перебувають за кордоном; молодь з обмеженими можливостями та особи, які перебувають на довготривалому лікуванні; професорсько-викладацький склад; вчителі та учні закладів загальної середньої освіти; спортивні журналіста та інші фахівці, які зацікавлені в отриманні знань з олімпійської тематики.

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

Для успішного розвитку дистанційного навчання необхідний аналіз шляхів і способів його реалізації у межах певного закладу освіти. Проведені дослідження впровадження інформаційно-комунікаційних технологій навчання з олімпійської освіти в Міжнародному центрі олімпійських досліджень та освіти Навчально-наукового інституту олімпійської освіти НУФВСУ та підтвердження їх ефективності, дозволили розробити рекомендації щодо використання в освітньому процесі дистанційних форм і методів навчання для закладів освіти, в яких створено умови впровадження олімпійської освіти в рамках Центру олімпійської освіти та досліджень.

Мета створення системи дистанційного навчання в закладі освіти, перш за все визначалась зовнішніми конкурентними умовами функціонування освітнього середовища, та конкретизована у такий спосіб: індивідуалізація навчання, персоналізація освітнього процесу, інтенсифікація та зміна характеру викладацького ресурсу, збільшення кількості студентів шляхом залучення через впровадження нової форми навчання та введення нової категорії в освітні послуги ЗВО, зниженні вартості компонентів освітнього процесу, мобілізація адміністративного ресурсу.

На етапі стратегічного планування доцільно розробити алгоритм впровадження і розвитку дистанційного навчання, який можна деталізувати у такі етапи:

- класифікація елементів, їх якісна і кількісна оцінка;
- класифікація інструментів, їх якісна і кількісна оцінка;
- виявлення відсутніх елементів та інструментів для впровадження дистанційного навчання, пошук шляхів усунення проблеми;
- реалізація плану впровадження дистанційного навчання.

На початковому етапі у ЗВО, на базі якого функціонує ЦОДО, мають бути розроблені та затверджені регламентуючі документи, які є нормативно-правовим підґрунтям впровадження дистанційного навчання у закладі освіти.

У Положенні про дистанційне навчання ЗВО мають бути визначені основні засади організації та запровадження дистанційного навчання, наведені особливості організації навчального процесу за дистанційною формою навчання, регламентуване науково-методичне, психолого-педагогічне, технічне забезпечення цього процесу, окреслено коло учасників цього процесу, їхні права та обов'язки.

Наступним важливим кроком в управлінні процесом впровадження дистанційного навчання є створення відповідної організаційної структури, яка б дозволила здобувачам реалізовувати усі можливості цієї форми навчання – вибирати форму, місце, швидкість і час навчання. З цієї метою доцільно створити Відділ дистанційного навчання в структурі ЗВО, до штату якого увійдуть спеціалісти, відповідальні за технічну складову дистанційного навчання, за навчальну базу і методичну підтримку. Основними завданнями відділу дистанційного навчання є:

- координація діяльності підрозділів у створенні та впровадженні дистанційних технологій навчання;
- визначення системного, прикладного і технічного забезпечення, на яких буде базуватися розробка та впровадження дистанційного навчання в університеті;
- забезпечення представництва ЗВО в мережі Інтернет засобами веб-сайту ЦОДО;
- участь у розробці викладачами кафедр дидактичного та методичного забезпечення електронних навчально-методичних матеріалів, створених за технологіями дистанційного навчання і визначеними в університеті базовими спеціальностями;
- здійснення навчально-пізнавальної діяльності студентів з використанням технологій дистанційного навчання;
- проведення консультацій для викладачів-тьюторів із проблем впровадження дистанційного навчання в ЦОДО;
- апробація та впровадження технологій дистанційного навчання в навчально-виховний процес;

- забезпечення співпраці у сфері дистанційного навчання з іншими організаціями та Центрами олімпійських досліджень та освіти;

- участь у міжнародному співробітництві у сфері дистанційного навчання.

Найважливішим завданням при організації дистанційного навчання є побудова системи ефективного зворотного зв'язку і контролем самостійної роботи студентів. Користувачі ЦОДО повинні постійно відчувати увагу з боку викладача-тьютора, тому необхідно оперативно перевіряти надіслані на сайт індивідуальні завдання та контрольні роботи, звіти про виконання лабораторних робіт, своєчасно їх оцінювати, щоб користувачі могли бачити бали в електронному журналі успішності і критично оцінювати рівень своєї підготовки.

Важливу роль у забезпеченні ефективної роботи системи дистанційного навчання відіграє служба підтримки, яка забезпечує навчально-методичну та технологічну підтримку користувачів, здійснює розробку критеріїв і стандартів якості навчальних продуктів, що створюються в ЦОДО, організовує їх обов'язкову експертизу, організовує підготовку розробників та інструкторів курсів дистанційного навчання з одночасним накопиченням кількості дистанційних курсів, вивчає та аналізує змін співвідношення робочого навантаження викладачів ЗВО між розробкою і викладанням курсів. У ЦОДО роль такої служби підтримки має виконувати відділ дистанційного навчання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балан О. О. 25 років разом. Олімпійська освіта [за заг. ред. С. Н. Бубки, М. М. Булатової]. Київ: 2017; 128 с.
2. Белан В. Використання мобільного навчання у професійних навчальних закладах України та Польщі. Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Зб. наук.праць. За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. Львів: ЛДУ БЖД, 2017; 5: С. 194-197.
3. Биков В. Ю. Дистанційне навчання в країнах Європи та США і перспективи для України. Інформаційне забезпечення навчально-виховного процесу: інноваційні засоби і технології : кол. монографія. Академія педагогічних наук України, Інститут засобів навчання. Київ: Атіка, 2015. С. 77-140.
4. Булатова М, Белокуров Д, Кучерявий О. Конкурси мистецтв в історії олімпійського руху сучасності. Наука в олімпійском спорті. 2020; 2: С. 4-18.
5. Булатова М. М., Кучерявий О. М., Ярмолук. О. В. Технології дистанційного навчання в системі олімпійської освіти. Наука в олімпійском спорті. 2020; 1: С. 4-21.
6. Булатова М.М., Бубка С. Н, Платонов В. М. Олімпійський спорт у системі гуманітарної освіти: навчальне видання. Київ: Перша друкарня, 2019. С. 32-35.
7. Відкрита освіта: інноваційні технології та менеджмент: кол. монографія за наук.ред. М. О. Кириченка, Л. М. Сергєєвої. Київ: Вид-во Ін-ту обдарованої дитини НАПН України, 2018. 440 с.
8. Воротникова І. П. Інформаційно-освітнє середовище для реалізації різних форм навчання у сучасній школі. [Інтернет]. Доступно на: <https://www.researchgate.net/publication/319913998> (дата звернення 29.10.2018).

9. Гакман А. В., Галан Я. П., Кошура А. В. Теоретичні засади патріотичного виховання в системі олімпійської освіти підрастаючого покоління. Інноваційна педагогіка. 2020; С. 186-189.

10. Герасименко І. В. Методика використання технологій дистанційного навчання в підготовці бакалаврів комп'ютерних наук. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10. Черкаси, 2014. 235 с.

11. Гриневич Л. Ми починаємо розвиток цифрової освіти в Україні. [Інтернет]. Урядовий портал, 2018. [цитовано 2018 жовтн. 2]. Доступно на: <https://www.kmu.gov.ua/news/liliya-grinevich-mi-pochinayemo-rozvitok-cifrovoyi-osviti-v-ukrayini-stvoryuyetsya-nacionalna-osvitnya-platforma-ta-e-pidruchniki-ale-nam-potribna-dopomoga>

12. Європейський простір вищої освіти та Болонський процес: Навчально-методичний посібник. Т. М. Димань, О. А. Боньковський, А. Г. Вовкогон. БНАУ, 2017. Одеса: НУ «ОМА», 2017. 106 с.

13. Єднак В. Д. Легка атлетика: Навчально-методичний web-проект. 2015. [Інтернет]. Доступно на: http://tnpu.edu.ua/navchannya/sylabusy/bakalavr/fizvyh/Legka_atletyka_ta_metodyka_ii_navchannya.pdf

14. Загітова М. Організаційні засади діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти в Україні [Дисертація]. Київ: Нац. ун-т фіз. виховання і спорту України; 2018. 201 с.

15. Закон України «Про Національну програму інформатизації» від 04.02.1998 № 74/98-ВР. Відомості Верховної Ради України [Інтернет]. 1998 [цитовано 2016 січ. 20]; 27-28: ст.181. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/74/98-вр>.

16. Зорій Я. Б., Гакман А. В. Система олімпійської освіти як засіб педагогічного процесу підрастаючого покоління. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Київ, 2016;4(74). С. 33-35.

17. Іващенко М, Бикова Т. SWOT-аналіз процесу впровадження змішаного навчання в закладах вищої освіти. Open educational e-environment of modern University. 2018. С. 147-155.

18. Кашуба В, Юрченко О, Хабінець Т. Використання біомеханічних та інформаційних технологій в процесі адаптивного фізичного виховання школярів. Спортивний вісник Придніпров'я. 2017. С. 141-151.

19. Концепція розвитку освіти України на період 2015-2025 рр. (Проект). [Інтернет], 2015. [цитовано 2018 трав. 20]; 14, ст.80. Доступно на: http://tnpu.edu.ua/EKTS/proekt_koncepc.pdf

20. Костюкевич В. М., Шинкарук О. А., Воронова В. І., Борисова О. В. Основи науково-дослідної роботи здобувачів вищої освіти за ступенями магістра та доктора філософії (спеціальність: 017 Фізична культура і спорт): навч. посіб. Київ: КНТ, 2017. 634 с.

21. Кремень В. Г. Інформаційне середовище – криза культури чи нове буття? Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи. Збірник наукових праць. За ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. – Львів: ЛДУ БЖД, 2017. С. 3-9.

22. Кроль І. М. Культурна спадщина олімпійського руху в системі олімпійської освіти. [автореферат]. 2019. 275 с.

23. Кучерявий О. М. Дискурс про впровадження дистанційних технологій в олімпійську освіту. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць. Київ: Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова. 2019 ; 7(115) С. 13-19.

24. Кучерявий О. М. Дистанційне навчання в системі вищої освіти в галузі фізичної культури та спорту. Теорія і методика фізичного виховання і спорту. 2018; С. 120-125.

25. Кучерявий О. Модель інформаційно-освітнього середовища дистанційного навчання в олімпійській освіті. Спортивна наука України. 2019. С. 83-91.

26. Кучерявий О, Ярмолюк О. SWOT-аналіз інформаційно-освітнього середовища в системі олімпійської освіти. Спортивна наука та здоров'я людини. 2020. С. 39-58.

27. Ладика П, Шандригось Г, Шандригось В. Особливості застосування дистанційного навчання під час викладання спортивно-педагогічних дисциплін. *Physical Education, Sport and Health Culture in Modern Society*, 2015. С. 32-35.

28. Міжнародний центр олімпійських досліджень та освіти [Інтернет]. Доступно на: <http://icosr.uni-sport.edu.ua>.

29. Моргулець О. Б. Інформаційно-освітнє середовище у системі забезпечення якості освітньої діяльності ВНЗ. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. С. 11-14.

30. Наказ Міністерства освіти і науки України «Деякі питання організації дистанційного навчання» від 08.09.2020 р. № 1115. Офіційний вісник України [Інтернет]. 2020. [цитовано 2020 квіт. 10]; 81: 415. Ст. 2645. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0941-20#Text>.

31. Наказ МОН України «Про затвердження Змін до Положення про дистанційне навчання» від 14.07.2015 р. № 923/27368. Офіційний вісник України [Інтернет]. 2015. [цитовано 2018 бер. 1]; 64: 516. Ст. 2145. Доступно на: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0923-15>.

32. Олімпійська спадщина України: Художній альбом [М.М. Булатова]. Київ: Олімпійська література, 2017. Кн. 2. 144 с.

33. Олімпійські історії. Боротьба. За ред. М. М. Булатова. Київ: Олімпійська література, 2016. 256 с.

34. Олімпійський рух на теренах Західної України – минуле та сьогодення. Матеріали II регіонального науково- методичного семінару. За заг.ред.Огнистого А.В. Тернопіль: В-во СМТ «Вектор», 2017. 114 с.

35. Офіційний сайт системи MOODLE [Інтернет]. Доступно на <https://stats.moodle.org/>

36. Свістельник І. Р. Е-learning у вищій фізкультурній освіті: реалії та перспективи. Україна в гуманітарних і соціально-економічних вимірах: матеріали II Всеукр. наук. конф. Дніпро. 2017. С. 239-240.

37. Сердюк М. Г. Міжнародний досвід діяльності центрів олімпійських досліджень та освіти. Спортивний вісник Придніпров'я: наук.-практ. журн. Дніпропетр. держ. ін-т фіз. культури і спорту. Дніпропетровськ, 2016. С. 3-8.

38. Сердюк М. Г. Проблеми та особливості діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти України. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Київ 2016 С. 23-25.

39. Сердюк М. Г. Структурно-функціональна моделі діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти в Україні. Фізична активність, здоров'я і спорт, Львів 2016. С. 3.

40. Сердюк М. Г. Форми та методи діяльності регіональних центрів олімпійських досліджень та освіти України. Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова, Київ 2016. С. 3-5.

41. Твій олімпійський путівник. М. М. Булатова. 4-е вид. доп. Київ, 2017. 144 с.

42. Твердохліб А. І. Smart Education – нова тенденція у сфері освіти. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. 2016;48:236-240.

43. Чикун Н, Пасальський Б. Інноваційні технології навчання у реформуванні системи вищої освіти. Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. 2016. С. 135-144.

44. Шандригось В. І, Шандригось Г. А. Дистанційне навчання у професійній підготовці майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту. Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури та спорту. Харків: ХДАФК, 2017. С. 8-12.

45. Athletes Retrieved 16:05, September 14, 2018, from <https://www.olympic.org/athlete365/get-started-learning/>

46. Brownell S. Beijing's Olympic Education Programme: Re-Thinking Suzhi Education, Re-Imagining an International China. The China Quarterly.

2009;197:44-63. Retrieved 12:31, April 20, 2018, from:
<https://www.jstor.org/stable/27756422>

47. Binder D. Teaching Olympism in schools: Olympic Education as a focus on values education (University lectures on the Olympics). Barcelona: Centre d'Estudis Olímpics, 2017.

48. Bulatova M. The Olympic Academy of Ukraine in Olympic Values: The Value of Excellence as an Educational Tool, Athens, 2016.

49. Bulatova M, Kucheriavyi O, Ermolova V, Yarmoliuk O. Distance-pedagogical technologies in olympic education for schoolchildren. Journal of Physical Education and Sport; 2019: 4-19.

50. Costa RD, Souza GF, Valentim RM, Castro TB. The theory of learning styles applied to distance learning. Cognitive Systems Research, 2020; 64:134-145.

51. Culpan I. Olympism, Olympic education and learning legacies, Sport in Society. 2016; 19:2, 289-291, DOI: 10.1080/17430437.2015.1093802

52. Distance Education in Higher Education Institutions: Statistical Analysis Report: U.S. Department of Education, National Center for Education Statistics. October 1997 (NCES 98-062). Retrieved 16:44, February 22, 2017, from:
<http://nces.ed.gov/pubsearch>

53. Fisher D, Frey N, Hattie J. The Distance Learning Playbook, Grades K-12: Teaching for Engagement and Impact in Any Setting. 2020. 208.

54. Gangas D. IOA 2009-2016: Eight years of dynamic growth. IOA Journal. 2016;10:6-14.

55. Harasim L. Learning Theory and Online Technologies. 2nd Ed. Routledge; 2017; 214.

56. Karaïskou A. International Olympic Academy. IOA, 2018; 79.

57. Kudryavtsev M, Lyakh V, Iermakov S. Implementation of the inclusive learning model in the process of physical education of the students with physical disabilities. Journal of Physical Education and Sport. 2019; 19: 971-979.

58. McCabe MF, González-Flores P. Essentials of Online Teaching: A Standards-Based Guide (Essentials of Online Learning). 1st ed. Routledge. 2017; 306.

59. Naul R, Binder D, Rychtecky I, Culpan I. Olympic education: an international overview. Routledge, 2017; 361.
60. Olympic study center. (2019, November 3). Retrieved 13:55, November 3, 2019, from: <https://www.olympic.org/olympic-studies-centre>
61. Olympic Study Centre UAB (2019, October 7). Retrieved 1 5:11, October 7, 2019 from: <http://ceo.uab.cat/en/>
62. Physical culture and sport studies at Stark Center, Texas University (2019, September 17). Retrieved 10:01, September 17, 2019, from: <https://sites.edb.utexas.edu/stark/>
63. Technology, 2001;4(1):114. Retrieved June, 09, 2018 from: [http// www.eprints.usq.edu.au/](http://www.eprints.usq.edu.au/)
64. The International Centre for Olympic Studies (2019, December 10). Retrieved December 10, 2019 from: <https://www.uwo.ca/olympic/>
65. Tucker CR, Wycoff T, Green JT. Blended Learning in Action: A Practical Guide toward Sustainable Change. 2017. 224.